

ZBIÓR
ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH

PEDAGOGIKA.
EAST EUROPEAN CONFERENCE

Poznan (PL)

#2

29.11.2016 - 30.11.2016

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Zbiór artykułów naukowych.

Z 40 Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej "Pedagogika. East European Conference" (29.11.2016 - 30.11.2016) -

Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2016. - 76 str.

ISBN: 978-83-65608-28-4

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

nakład: 50 egz.

"Diamond trading tour" © Warszawa 2016

ISBN: 978-83-65608-28-4

WSPÓŁORGANIZATORZY:

Virtual Training Centre "Pedagog of the 21st Century"
Global Management Journal

KOMITET ORGANIZACYJNY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska;

A. Murza, (Zastępca Przewodniczącego), MBA, Ukraina;

A. Горохов, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, Россия;

A. Kasprzyk, Dr, PWSZ im. prof. S.Tarnowskiego w Tarnobrzegu, Polska;

A. Malovycho, dr, EU Business University, Berlin – London – Paris - Poznań, EU;

L. Nechaeva, PhD, Instytut PNPu im. K.D. Ushinskogo, Ukraina;

M. Ордынская, профессор, Южный федеральный университет, Россия;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

M. Stych, dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska;

A. Tsimayeu, PhD, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, Belarus;

J. Turlukowski, dr, Uniwersytet Warszawski, Polska.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, Polska;

С. Беленцов, д.п.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, Россия;

Z. Čekerevac, Dr., full professor, "Union - Nikola Tesla" University Belgrade, Serbia;

Р.Латыпов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), Россия;

И. Лемешевский, д.э.н., профессор, Белорусский государственный университет, Беларусь;

J. Rotko, dr. hab, profesor, Instytut Nauk Prawnych PAN, Polska;

T. Szulc, dr. hab, profesor, Uniwersytet Łódzki, Polska;

Е. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы.

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 13. PEDAGOGIKA. (ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

1. Сокол М. О.....	6
THE OPERATION OF CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS OF THE NOTION “EDUCATION”	
2. Рибалко А. О	12
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	
3. Ветрова О.Д.....	15
ЗМІСТ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ В РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	
4. Корнева І.І.	19
СУТНІСТЬ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО ЗРОСТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	
5. Вікторова Л., Мацьоха Т.	22
СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ	
6. Макарьська В. В.	25
ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	
7. Артеменко И.Ю.	27
РАЗВИТИЕ ЯЗЫКОВОЙ ДОГАДКИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО НА ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ЭТАПЕ	
8. Бабенко О.В.	31
НЕКОТОРЫЕ ПАРАДИГМЫ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ	
9. Babenko O.V.	33
ISSUES OF TEACHING INTEGRATED SKILLS IN ESL INSTRUCTION	
10. Бабенко О.В., Соколова К.В., Марчуков Є. С.....	37
МЕТОДИ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	
11. Мазур Ю. Я.	40
АНАЛІЗ СИСТЕМОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ	

12. Твердохліб Н. В.	42
ФОРМУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ ТА КРИТЕРІЇВ КРЕАТИВНОСТІ	
У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	
13. Чемоніна Л. В.	47
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЛІВО-	
РУКИХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ	
14. Семенець Л. М.	49
ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ	
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ОСНОВИ ОХОРО-	
НИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»	
15. Tynkaliuk O.V.	52
MAIN QUALITIES OF THE FUTURE ECONOMISTS TO ORAL AND	
WRITTEN COMMUNICATION IN THE PROCESS OF LEARNING	
FOREIGN LANGUAGES	
16. Герасимова М. І., Школа О. М., Глебов Д. В.	57
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ КОМПОНЕНТ	
ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	
17. Rubinska V. I.	60
THE ROLE OF PHONETICS IN TEACHING ENGLISH.	
18. Rubinska V. I.	62
INTEGRATION IN THE CHOICE OF CONTENTS OF TEACHING	
ENGLISH	
19. Колесник М.Ю.	67
НІМЕЦЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НА-	
ВЧАННЯ В ОСВІТІ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ	
20. Тригуб О.В., Колесник М.Ю.	71
РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ ДОРОСЛИХ НА ПРИКЛАДІ	
НІМЕЧЧИНИ	

Сокол М. О.

кандидат філологічних наук.,
докторант Дрогобицького державного
педагогічного університету
імені Івана Франка (Україна)

THE OPERATION OF CONCEPTUAL AND CATEGORICAL APPARATUS OF THE NOTION “EDUCATION”

Key words: education, notion, concept, operation, definition, pedagogy.

The operation of conceptual and categorical apparatus is the prerequisite for the study and construction of theoretical models and practical understanding of the processes of training and education, because it can more clearly define the subject of pedagogical research, build its consistent concept adequately, interpret the results of teacher observations and measurements. We consider that vague definition of a concept creates a «fuzzy» interpretation of events and processes of pedagogical reality that causes confusion in scientific surroundings. Taking into consideration, that «notion» is «logically framed idea of common essential properties, connections and relationships of objects or phenomena of objective reality» [4, c. 183].

Preparation of conceptual and categorical apparatus is connected with structuring and systematizing the scientific pedagogical knowledge. In the process of scientific investigation thesaurus knowledge modeling, identification and classification of basic notions, that are correlated to develop a model of scientific knowledge in the subject plane study of basic educational concepts, takes place. The elaboration of the conceptual apparatus with application of foreign sources will lead to better theoretical analysis of the problem of conceptual and categorical determination of pedagogical science apparatus, and thus for further experimental work.

As a result the scientists of this field state that: «the construction of conceptual and terminological apparatus of any science should be guided by adopted requirement (principle) the uniqueness of concepts under which each of them should have the unique meaning» [11, c. 4]. We share the opinion of A.V. Vyhrusch: «The more extensive is set of features, the narrowest is class of objects that satisfy these signs, and conversely, the narrower is the term meaning the wider is its volume; this obvious fact is often named as the law of inverse relationship» [3,c.22]. To our point of view, the notion creation is the difficult dialectic process, which acts due to such methods as: comparison, analyses, synthesis.

Noteworthy is the research of I.V. Kicheva devoted to analysis and systematization of modern concepts and terminology of pedagogy that «the process of joining the copyright concept in a broad scientific usage depends on many factors, including the factor of popularity of the concept in the pedagogical community, and a factor functionality of the new concept» [8, c. 39]. We consider that aptly teaching of polysemy is noted by M. V. Zimova «multiplicity of concepts can be caused by functional and related elements of the communicative situation, including the level of competence of communicants. At the same time, this

multiplicity terminology is caused by the possibility of a different conceptual understanding of the same phenomenon» [6, c. 57]. Otherwise, the author stated about «multiplicity, but not about the kind of contextual variation of a particular type, because different understanding of a phenomenon, first, similar to one another and, secondly, do not exclude each other in the general context» [6, c. 57].

We should add that in «The meaning and significance» G.P Shchedrovitskiy, considering the theoretical distinction and contrast concepts, notes that «according to the researchers polarized and seemingly focused in two different «points» - on the subject, fixed in knowledge, and the concept that defines the scheme knowledge and implemented it» [13, p. 187]. However, according to the author's point of view, a «paradoxical situation, that is a contradiction between the knowledge of the same object, forcing researchers to apply the concepts on which obtained the knowledge and transform them so as to remove and overcome recorded paradox» [13, p. 188].

The study of educational concepts and terminology is one of the priorities of modern science. Such studies help to study the problems of pedagogical knowledge development and its theoretical stability. Indeed, as noted by A. Vyhrusch “the problem of the current pedagogy is a chaos in the system of basic concepts. Even the term “science” has hundreds of definitions” [3, p. 534].

Therefore, we are faced with a major problem of systematization of pedagogical concepts and the opportunities about correct definition of science that is in constant development and, as is typical for Education, are influenced under the technologically oriented society. In our opinion, the conceptual analysis of the term «education» is associated with difficulties of explicative character. We note that even the Greek philosopher Aristotle first attempted to understand theoretically, the problems of the theory and practice of education «cannot be left unanswered that all education is and how it should be done. In modern pedagogical science there is disagreement about the practice of education: not all agree why young people need to learn, to develop in them integrity, and to achieve the best life; also not clear purpose of education – be it development of mental faculties or moral character» [2, p. 437]. We consider many key educational concepts have no clear boundaries, generally meaning and use. After all, «real science - is knowledge, which includes information about the methods and limits of knowledge» [15, p. 137]. Kant (as Aristotle long before him) defined pedagogy education as the science, including the «custody and education» [7, p. 449, 456] and then the author gives an ambiguous interpretation of the term «two human inventions can be considered the most difficult, namely, art direction and art and educate, but still there are still discrepancies regarding their ideas» [8, p. 450]. Nevertheless, we cannot avoid the fact that for centuries the concept of «education» and repeatedly changed. Indeed, the reforms of Peter I in education is understood as «feeding, breeding» because the word cognate with the word diet.

In particular, V. I. Dal in its « Dictionary» provides an interpretation of the notion as: «care for the material and moral needs of the infant to age; education in the lowest sense, cultivation (the plant), feeding and dressing; in the highest sense of learning and teach what you need for life... » [1612, p.67]. *Therefore, by definition of F. A. Brockhaus and I. A. Efron in «Encyclopedia dictionary» (as amended 1892) the concept of «education» - is «intended to influence an adult child or youth, which aims to bring it to the given independence, people needed to fulfill its destiny of man on earth» [5, p. 237]. Interesting is the fact that S. I. Ozhegov*

in the «Dictionary» defines education as a «skills behaviors instilled family, school environment and appear in public life» [10].

In psychology, «education» is «the work to transfer the new generation of social and historical experience; systematic and targeted impact on the consciousness and behavior in order to develop certain attitudes, concepts, principles, values, providing conditions for its development, preparation for public life and work» [1, p. 467]. We can add that sociological analysis of the concept of education includes three main aspects: the transfer of social and historical experience of the next generation; individual socialization processes in key areas of public life and understanding of education as a process of «deliberate, systematic identity formation in accordance with applicable regulatory models in society» [1, p. 44].

Indisputable is the fact that education is general and eternal category; it is the basis of social reproduction generations natural needs and aspirations prepare future generations for life and social activities. The successful resolution of this problem is appropriate to consider the genesis of the formation of the concept of «education» that history had different manifestations and interpretations. In Roman Languages, a word of Latin origin is used to determine the educational activities: in French - «pedagogie - education», in Italian - «pedagogia - educazione», in German - «padagogik - erziehung», in Polish - «edukacja and wychowania». In English, the term «education» means education activities and as a science of education, although the English dictionary sometimes gives one more word - «pedagogy». It is noteworthy that the American educational dictionaries do not cover the term «pedagogy» because is absorbed by the concept «education». In the absence of a clear separation of conceptual and categorical apparatus, we have the following derivative notions: «aesthetic education», «character education», «Christian education», «cultural education», «health education», «moral education» [16]. Hence, the evident existence of appropriate educational concepts in modern US school system are defined. In Ukrainian language «education» is derived from the word «chovati» - hide, grow, because the Ukrainian folk pedagogy used this term to mean «to protect (hide) child from danger» and then began to mean «grown children, teach the rules of good behavior». Later, he became closely associated with the concept of «teaching» and often used as equivalent, however, to identify these concepts cannot.

Thus, modern pedagogy (the science and practice) that seeks the ways to justify theoretical and practical problems realize the increasing impact factor of education in the development of the individual, objectively supplement their conceptual and terminology relevant now tightly interrelated concepts. Their proper understanding and practical application will help to improve efficiency in the implementation of its mission in a continuous tribal socio-cultural development of humans through lifelong learning, provided high-quality educational results and competitiveness capable concepts and qualifications of each person in the conditions of world globalization and European integration.

Therefore, we may sum up that the problem of specification major pedagogical concepts is actualized with the gradual consolidation of individual oriented education, result approach to training, qualification measurement of human development, rapid technologizing educational activities. We performed a comparative analysis of basic notions in different countries and we have concluded that scientists speak different languages, in fact, this phenomenon is often observed within the same country. In functional aspect, the is-

sues of terminology are important for evaluation of specialist's professional competence. The skills in scientific research, free and correct handling of individual concepts are the evidence of professionalism, ability and willingness to scientific and educational activities.

Otherwise, a number of conditions affect into the formation of pedagogic concepts. First of all, it is a separation and synthesis of essential features that are perceived separately from the other external, non-essential features. Second condition is that the content of notion should be considered in the mind in a form that can be used in the following thought process, but the goal will be to create a clear set of attributes of the concept. The process of notion formation is completed by verbal clearance. Despite the fact that, «the formation of concepts based on verbal mentality, so in appearing time of concept when we have only the process of its origin, it may not have appropriate verbal form» [12, p. 9].

Thus, the process of formation and development of concepts and terminology of any science is closely associated with the process of formation and development of scientific knowledge. In its genesis, the research industry runs the way from the empirical to the theoretical stage. The process for each area of scientific knowledge is individual. We agree with the statement of A. Vyhrusch «for the proper determination of the merits of the main concepts first of all we should take into consideration the reservation that is grounded in logics. According to Aristotle the definition cannot be a concept that we determine; we should not use the words that needs additional; explanation; it is inappropriate to use negative forms. Each definition must be logical, short, clear, simple and «elegant» [3, p.534].

We should note that in modern pedagogy «education» is «a purposeful meaningful teacher professional activity that promotes the maximum development of the child, the child's entry into the context of contemporary culture, its formation as a subject and strategist own life worthy of man» [8, p.45]. So education is a process of deliberate systematic identity formation caused by the laws of social development, by objective and subjective factors. Considering all the above mentioned definition of «education», we have concluded that education is a system of targeted measures that are aimed at comprehensive development of the individual (physical, spiritual and social) to develop certain skills necessary for the life of the individual (secure existence, interaction in society), laying the foundations of some (values, self-image, etc.) that are necessary for the independent functioning and further development, including full disclosure of the potential of the individual.

As we can see educational terminology is not clear. Many educational concepts, terminology inherent ambiguity and synonyms leads to lack of clarity, “vague interpretations” and definitions of pedagogical phenomena. We add that the reason for this phenomenon is the terminology of humanities features, which include and pedagogy; proximity pedagogical knowledge to everyday life (N. Korshunova), and the complexity of the studied pedagogical processes and phenomena (G. Bordovskiy, V. Izvozchikov). The lack of clear definition of categorical apparatus is the peculiarity of pedagogical terminology. In modern domestic pedagogical science there is no general thought that pedagogical concepts include the categories of pedagogy. For example, B. Likhachev suggests 54 concepts and terms that belong to the category of teaching. V. Hinetsynskiy argues that the conceptual apparatus of science can be divided into one central concept that serves as the industry called the study of science and thus distinguishes it from other sciences. In this core concept of pedagogy scientists use the term “education” [10, p. 14]. So, the most frequently used general and fundamental concepts are:

– «Upbringing», «education», «regularity» (S. Baranov, N. Bordovskaya, A. Rean, E. Bondarevskaya, S. Kulnevych);

– «Person», «individual», «personality», «regularity», «development», «science», «upbringing», «education» (A. Vyhrusch);

– «Upbringing», «education», «development», «formation» (Y. Babanskiy, T. Ilyina);

– «Upbringing», «education», (P. Pidkasytyi);

– «Upbringing», «education», «development» (E. Monoszon);

– «Upbringing», «regularity», «development» (B. Korotyayev).

We think that a authors' different understanding of generality and fundamental variety of pedagogical concepts is done because of the intensity of modern pedagogical knowledge is very high. The relevance of the directions of pedagogical knowledge, especially systematization of its concepts and terminology, including categorical, apparatus is currently increasing. Educational terminology has clearly enough structure. Because it belongs to two systems simultaneously: to the conceptual system (the special branch of science) and scientific language system, the classification of concepts and terms that make it possible to hold the two positions - in terms of pedagogy and lexicology [13, p. 18- 32].

We can sum up that wrong (or vague) understanding of concept sometimes leads to wrong conclusions, and these inferences influence the behavior of teachers and, ultimately, the results of the educational process. Consequently, the usage of “fuzzy” concepts in practice creates “visibility knowledge” professional vocabulary, that eventually forms provides an conceptual box in which different participants understand the same communication form concepts differently or invest in them great content.

List of literature

1. Аберкромби Н., Хилл С., Тернер Б. Социологический словарь / Н. Аберкромби. - М.: Экономика, 2004. - 620 с.
2. Аристотель Большая этика // Аристотель Сочинения в 4-х т. - Т. 4. - М.: Мысль, 1984. - с. 628.
3. Вихруц А. В. Інтеграція української освіти в європейський освітній простір / А. В. Вихруц // Педагогіка та психологія. - Вип. 469. - Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. - С. 22-32.
4. Войшвилло Е. К. Понятие / Е. К. Войшвилло. - М.: МГУ, 1967. - 286 с.
5. Энциклопедический словарь: У 82 т. / Ф. А. Брокгауз, І. А. Ефрон. - М.:СПб., 1892.
6. Зимовая М. В. Многозначимость в терминологии: дис.... канд. филол. наук: 10.02.01, 10.02.19 / М. В. Зимовая. - Орел, 2010. - 160 с.
7. Кант И. Трактаты и письма / И. Кант. - М.: Наука, 1984. - 710 с.
8. Кичева И. В. Развитие понятийно-терминологической системы педагогики в 90-е годы XX века: дисс... доктора пед. наук: 13.00.01 / Кичева Инна Васильевна. - Пятигорск, 2004. - 454 с.
9. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка (А-Д) / С. И. Ожегов. - М.: Изд-во “Азъ”, 1992.
10. Титова Е. В. Терминологический анализ как метод и задача исследования [Электронный ресурс] / Е. В. Титова - Режим доступа: <http://www.emissia.org/offline/2010/1425.htm/>

11. Толковый словарь живаго Великорускаго языка В. И. Даля. Издание общества любителей Російской словесности, учрежденаго при Императорском Московском Университетѣ. - Часть первая. - А-З. -Москва: В типографіи А. Семена. - 1863.- С.67.
12. Щедровицкий Г. П. О некоторых моментах в развитии понятий / Г. П. Щедровицкий // Избранные труды. - М.: Школа культурной политики, 1995. - 800 с.
13. Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. / К. Ясперс. - М.: Политиздат, 1991. - 527 с.
14. Gooders D. G. Dictionary of education / D. G. Gooders. - N. Y.: Ind.: McGraw-Hill book company, 1945. - 495 p.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ ДІТЕЙ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Ключові слова: соціально-педагогічна допомога, діти з обмеженими можливостями, соціальний педагог, соціальна підтримка, організація

Keywords: socio-pedagogical assistance, children with disabilities, social pedagogue, social support, organization

В Україні спостерігається стійка тенденція до збільшення чисельності інвалідів, зокрема таке зростання відбувається внаслідок зниження рівня медичного обслуговування, зростання побутового і виробничого травматизму, складної екологічної ситуації, котра обтяжується змінами в соціальній сфері. Поряд із цим сімей, що мають дітей із порушеннями фізичного чи психічного розвитку, стає дедалі більше, і вони представляють одну з найуразливіших груп населення.

Соціальна підтримка таких сімей — це вирішення цілого комплексу проблем, пов'язаних із допомогою дитині: з її виживанням, лікуванням, освітою, соціальною адаптацією та інтеграцією у суспільство.

Дослідженням проблем виховання дітей-інвалідів займаються Алексеева Л.С., Айшервуд М.М., Я.А.Коменський, К.Д.Ушинський, Г. Песталоцці, А.Дистірверг, М.Монтессорі Багаева Г.Н., Безух С.М., Грачов Л.К., Демет'єва Н.Ф., Ісаєва Т.М., Кім Е.Н., Лебедева С.С., Мельникова Г.С., Усиніна А.І. та інші вітчизняні вчені.

Метою роботи є полягає в розкритті й аналізі особливостей практичної діяльності соціального педагога із сім'ями, що виховують дітей-інвалідів.

Соціально-педагогічна допомога сім'ї, яка виховує дитину з особливими потребами — це сімейно-центрована практика, що спрямована на соціалізацію дитини. Основними концептуальними принципами соціально-педагогічної роботи з такими родинами є єдність дій сімей і соціальних інститутів у процесі соціалізації дитини; активізація ролі батьків, їх навчання і включення в процес соціально-педагогічної діяльності.

Організація соціально-педагогічної роботи з сім'єю, що виховує дитину з відхиленнями в розвитку, передбачає кілька етапів. На початковому етапі відбувається діагностика мікросоціуму і виховного потенціалу родини. Цей етап роботи соціального педагога можна назвати діагностико-конструктивним, тому що він полягає в аналізі основних проблем і проектуванні соціально-педагогічного процесу в сім'ї, доборі специфічних засобів і методів реабілітації відповідно до загальних цілей виховання.

Для соціального педагога можуть бути важливими такі структурні характеристики сім'ї: наявність шлюбного партнерства; стадія життєвого циклу сім'ї; порядок вступу у шлюб; кількість дітей. Серед функціональних характеристик сімей, які мають дітей з особливими потребами, найбільш істотними для соціального пе-

дагога є такі: матеріальний стан сім'ї; психологічний клімат сім'ї; загальна культура сім'ї; реабілітаційна культура сім'ї; реабілітаційна активність сім'ї; ставлення до патології дитини [1, 35].

Для соціально-педагогічної діагностики важливими є також індивідуальні особливості її членів. До них належать соціально-демографічні, фізіологічні, психологічні особливості і звички дорослих членів сім'ї, а також характеристики дитини: вік, рівень фізичного, психічного, мовленнєвого розвитку, інтереси, здібності, освітній заклад, в якому вона навчається, успіхи у спілкуванні, наявність поведінкових відхилень, патологічні звички, мовленнєві, психічні порушення [2].

Для визначення стану психологічного клімату сім'ї соціальний педагог може використати відкрите і приховане спостереження, методики, тести, що передбачають вивчення міжособистісних стосунків членів сім'ї, а також результати обстеження, проведеного іншими спеціалістами, що дає змогу зіставляти різні оцінки і робити об'єктивні та достовірні висновки.

Основна мета діяльності соціального педагога на початковому етапі — формування в батьків адекватних уявлень про структуру порушень психофізичного розвитку дитини і про можливості її освіти та соціалізації. Для вирішення цього завдання виконуються такі види діяльності: індивідуальна співбесіда (інтерв'ювання) з кожним дорослим членом родини; участь члена родини в всіх видах діагностичного обстеження; аналіз разом із усіма членами родини результатів обстеження, виявлення основних проблем, специфічних особливостей дитини; складання індивідуальної програми роботи з дитиною в умовах родини.

Наступний етап роботи — організаційний. Він полягає в конструктивній діяльності, включаючи різноманітні форми педагогічної анімації при організації сімейно-побутової праці, освітніх заходів, дозвілля і передбачає проектування корекційно-педагогічного процесу в умовах родини, добір засобів і методів роботи, організацію педагогічного середовища в родині, конструювання системи навчальної взаємодії дорослого і дитини. На організаційному етапі проводяться спеціальні заняття, ігри, відпрацьовуються різноманітні режимні моменти, побутова праця, дозвілля тощо. Робота соціального педагога на даному етапі включає добір матеріалу, спільне з батьками вивчення методик тестування відповідно до основних напрямів індивідуальної програми розвитку дитини, демонстрацію батькам основних прийомів.

Заключний етап соціально-педагогічної діяльності в умовах сім'ї — комунікативний. Він припускає допомогу у встановленні оптимальних взаємин між батьками, батьками і дітьми, іншими членами родини у сфері найближчого оточення. Цей етап має вирішальне значення для нормалізації психологічного клімату в родині, послаблення емоційної напруженості, реконструкції батьківських позицій у процесі педагогічної діяльності.

Таким чином, лише за умови цілеспрямованої системної соціально-педагогічної діяльності в умовах сім'ї можливим є не тільки підвищення рівня розвитку дитини та її соціальної активності, але й нівелювання негативних переживань батьків, формування оптимістичних установок стосовно майбутнього дітей з функціональними обмеженнями та їхніх сімей.

Список використаної літератури:

1. Зверева І.Д Соціальна робота з людьми з особливими потребами: Методичні матеріали для тренера // Практ. психологія та соц. робота. – 2002. – № 6. – С.33-46.
2. Лукашов С. Спеціалізовані соціальні служби підтримки сім'ї // Соціальна робота в Україні: теорія і практика. – 2003, – №2. – С115-130.

**ЗМІСТ СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ВЗАЄМОДІЇ СІМ'Ї ТА ШКОЛИ
В РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ**

Ключові слова. модель, підготовка, майбутні фахівці, соціальний педагог, взаємодія сім'ї та школи, обдаровані діти.

Keywords: model, training, future professionals, social pedagogue, interaction of family and school, gifted children.

Моделювання процесу підготовки майбутніх фахівців ґрунтується на проблемі створення моделі спеціаліста. На сучасному етапі розвитку педагогіки це питання досліджено І. Васильєвою, І. Володарською, Е. Зеєр, Є. Климовим, Н. Кузьміною, Ю. Лавриковим, А. Марковою, В. Мілеряном, А. Мітіною, О. Ростуновим, І. Сіговим, О. Смирновою, Г. Суходольським, Н. Талізінною, Д. Толлінгеровою. Розмаїття підходів науковців щодо сутності моделі спеціаліста базується на теорії діяльності та методи планомірного формування розумових дій і понять.

На основі ретельного аналізу дослідницьких матеріалів [4] нами з'ясовано, що більшість педагогічних теорій, ідей формування у майбутніх соціальних педагогів/працівників готовності до професійної діяльності впливає із необхідності виявлення структури цієї діяльності.

Сучасні моделі професійної підготовки соціальних педагогів передбачають опис основних видів професійної діяльності, перелік вимог до сукупності знань, умінь, навичок майбутніх фахівців. Зокрема, кваліфікаційна модель передбачає використання кваліфікаційної характеристики як основи для визначення змісту, форм і методів навчання, що сприяє більш повному розкриттю специфіки професії. Дана модель визначає не тільки якості майбутнього спеціаліста, а й виступає у ролі професійного еталона.

Рольова модель підготовки майбутнього соціального педагога, запропонована В. Сидоровим, будується на основі соціальної позиції (ролі) фахівця: посередника, адвоката, учасника спільної діяльності, помічника, клієнта, терапевта, наставника, конфліктолога, експерта, суспільного діяча тощо [7].

О. Карпенко розроблено прогностичну структурно-функціональну модель підготовки студентів до соціальної роботи, в основі якої лежить ідея організації проблемно-модульного навчання, причому готовність майбутніх соціальних педагогів розглядається у ній як єдність двох взаємообумовлених і взаємопов'язаних складових: готовність особистості до діяльності і готовність до розвитку та саморозвитку [4].

Обґрунтовуючи підходи до моделей підготовки фахівця соціальної сфери в Україні, Т. Семігіна [8] визначає зміст соціально-педагогічної моделі, наголошуючи на тому, що існує як мінімум два типи соціальних педагогів, які розв'язують завдання

соціалізації та ресоціалізації: на рівні особистості; на рівні системотворчих чинників (наприклад, ситуація у сім'ї), що сприяють або перешкоджають цим процесам.

Розуміння системи підготовки майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку представлено нами в авторській структурно-функціональній моделі, складовими якої визначено цільовий, концептуальний, операційний, дидактичний, діагностичний та результативний компоненти. Основними принципами при розробці моделі стали: прогностичність (здатність системи підготовки змінюватися відповідно до зміни соціальних умов); раціоналістичність (висунення таких освітніх завдань, які дають змогу отримати максимально корисний результат); реалістичність (відповідність між запланованими цілями і необхідними для їх реалізації засобами); контрольованість (оперативне визначення проміжних і кінцевих цілей, результатів, які ми очікуємо отримати в процесі підготовки майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку).

У **цільовому компоненті** закладена мета процесу підготовки: забезпечити готовність майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку.

Концептуальний компонент базується на трьох наукових підходах (компетентнісному, особистісному, діалогічному) до процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку.

Компетентнісний підхід передбачає аксіологічні, мотиваційні, рефлексивні, когнітивні, операційно-технологічні та інші результати навчання, які відображають розширення не тільки знань, умінь і навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення студента до дійсності [11, 78]. Також, компетентнісний підхід є системою технологій, що забезпечують формування ключових, базових та спеціальних компетенцій соціального педагога, які відповідають стандартам підготовки соціального педагога за рівнем «бакалавр» [9].

Особистісний підхід полягає у визнанні особистості як продукту соціального розвитку, носія культури, інтелектуальної і моральної свободи, права на повагу. Він передбачає опору на природний процес саморозвитку, самореалізацію, самоствердження, створення для цього відповідних умов [11, 77]. У реалізації особистісного підходу особлива роль відведена педагогічному спілкуванню суб'єктів навчального процесу (викладачів та студентів).

Діалогічний підхід. Вбудований у структуру навчального процесу діалогічний підхід виступає технологією навчання, результатом якої є формування діалогічності як інтегральної характеристики майбутнього соціального педагога. Реалізація цього підходу в освітньому процесі підвищує пізнавальну активність та навчальну мотивацію студентів, розвиває творчий потенціал і пізнавальну компетентність майбутнього соціального педагога; передбачає інтеріоризацію зовнішніх потреб професійної діяльності, свідомий розвиток і вдосконалення на цій основі професійно важливих якостей, знань, умінь і навичок; діалогічні практики мають яскраво виражений психотерапевтичний ефект, сприяють гармонізації міжособових стосунків; вирівнюються відносини в групі, відбувається психотерапевтичне екзистенційне очищення. [1; 12].

Операційний компонент передбачає реалізацію організаційних умов підготовки майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку. Ми вважаємо, що умови підготовки повинні сприяти формуванню передбачених моделлю складових готовності, які мають не тільки теоретичну, а й практичну спрямованість. Отже, умови впровадження моделі підготовки, на нашу думку, повинні містити організаційну складову.

Дидактичний компонент моделі підготовки майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку передбачає реалізацію педагогічних умов процесу підготовки.

Наукові дослідження, які стосуються педагогічних умов навчання (О. Гура, А. Маркова, В. Семіченко, З. Фалинська та ін.) [2; 5; 6; 10], свідчать, що це умови, які свідомо створюються фахівцями в педагогічній діяльності та які повинні забезпечити найбільш ефективне формування та перебіг процесу навчання. Вони мають віддзеркалювати структуру готовності майбутніх соціальних педагогів до визначеного напрямку діяльності й вміщувати складові готовності, передбачені технологією її формування.

Діагностичний компонент формується на основі спостереження ефективності процесу підготовки майбутніх соціальних педагогів і формування в них професійних якостей та показників готовності до здійснення взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку. Метою діагностики є виявлення творчого ставлення студентів до розв'язання проблем, пов'язаних з організацією та реалізацією взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку; ціннісного ставлення до фахової підготовки, що передбачає усвідомлення майбутніми соціальними педагогами теоретичної і практичної значущості підготовки.

Результативний компонент моделі передбачає виявлення результатів підготовки і, за необхідності, корекцію, аналіз сформованості професійної компетентності майбутніх соціальних педагогів як показника готовності (за визначеними критеріями, показниками і рівнями) до здійснення взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку.

Таким чином, запропонована нами модель підготовки майбутніх соціальних педагогів до взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку відображає комплексну реалізацію всіх складових системи підготовки студентів у вищому навчальному закладі та цілеспрямований вплив на особистість майбутнього соціального педагога з метою активізації його професійно-значущих якостей, необхідних для здійснення взаємодії сім'ї та школи в роботі з обдарованими дітьми молодшого шкільного віку.

Література

1. Бахтин М.М.. Человек в мире слова. М.: Издательство Российского открытого университета, 1995. – 140 с.
2. Гура О. І. Педагогічні умови формування професійних комунікативних якостей соціального педагога. Дис... канд. пед. наук . Запорізький держ. ун-т. – Х., 2000. с. 229.
3. Карпенко О. Г. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти. Монографія. Дрогобич: Коло, 2007. – 374 с.

4. Маркова А. К. Психология профессионализма. М. : Просвещение, 1996. – 190 с.
5. Семиченко В. А. Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей. Дис.... доктора психол. Наук. К., 1992. с.432.
6. Сидоров В. Н. Профессиональная деятельность социального работника: ролевой поход. Винница: Глобус-прес, 2006. – 408 с.
7. Теорії і методи соціальної роботи: підруч. для студентів вищ. навч. закл. / за ред. Т. В. Семигіної, І. І. Миговича. – К.: Академвидав, 2005. – 328 с.
8. Теорія і практика професійної підготовки соціального педагога: монографія / Л. І. Міщик. – Глухів: РВВ ГНПУ ім. Довженка, 2011. – 116 с.
9. Фалинська З. З. Практична підготовка майбутніх соціальних педагогів у вищих навчальних закладах. Дис.... канд. пед. наук. Львівський національний ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2006. с. 284.
10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. К.: Академвидав, 2006. – 352 с.
11. Шевченко Н.Ф. Формування професійної свідомості практичних психологів у системі вищої освіти. Дис.... доктора психол. наук. – К., 2005. с. 331.

Корнева Іветта Ігорівна
студентка магістратури
спеціальність:
«Соціальна педагогіка»

СУТНІСТЬ КУЛЬТУРОТВОРЧОГО ЗРОСТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

На початку XXI ст. понятійний апарат категорії «культуротворчість» формалізувався і певною мірою систематизувався у працях російської та української педагогічної та культурологічної думки. Найбільш загальною особливістю досліджень цієї теми стало її альтернативне змістовне наповнення. Завдяки традиційному та новітньому підходам термін «культуротворчість» набуває нових характеристик, які у різних аспектах свого застосування мають різні, часом протилежні, значення і часто вживаються як поняття, що не потребує особливих пояснень.

Сучасна світоглядна традиція здійснює істотний вплив на події та призводить до зміни парадигмальних орієнтирів соціокультурного розвитку. Ця тенденція й спричиняє пошук нових підходів, спеціальних досліджень культуротворчості, зміст яких орієнтувався б на категоріально-понятійний апарат, сформований засобами логічного моделювання, дедукціонування поняття культуротворчості.

Теоретична модель поняття «культуротворчість» дістає підтримку з боку філософії, історії, мистецтвознавства та ін. Таке об'єднання різних понять з різних галузей людинознавства спроможне збагатити кожен з наук. Цей напрямок є перспективним інноваційним проектом, заснованим на синтезі напрацьованого досвіду та розробки евристичного потенціалу досліджуваного феномена. Названа перспектива може реалізуватись і у досвідному плані практик, який значно розширює онтологічне смислове поле культуротворчості в усьому різноманітті його лексичних та, відповідно, смислоутворювальних імплікацій: культуротворчий процес (сила, активність, стиль, пам'ять тощо). Культуротворчість має глибинні антропологічні основи, які певною мірою відтворюють еволюцію людини, дають характеристику її етнічних специфікацій (А.Бергсона, А.Уайтхеда, І.Пригожина, В.Налімова) [2;4;5].

А. Флієр розмежує поняття культурних процесів – типових та універсальних за масштабами поширення функціональних процедур і культурних подій – конкретно-історичних випадків реалізації культурних процесів. На нашу думку, цікавими є висловлювання, що «культурні процеси можуть бути визначені як динамічні культурні форми, а культурні події – як артефакти цих форм» [6, 260].

Серед вітчизняних досліджень окресленої проблеми, на нашу думку, виділяється монографія В. Леонтьєвої «Культуротворчий процес: обґрунтування та начала» [3]. Тут здійснюється послідовна спроба аналізу процесів культуротворчого розвитку особистості у вітчизняній і в європейській педагогічній традиції. Прагнення дослідити найфундаментальніші витоки культуротворчості, пізнати її сутність, наслідки та моделі застосування у конкретних (педагогічних, етнічних, соціальних тощо) обставинах спонукало пошук найзагальніших методів, які могли б охопити цілісність процесу культуротворчого зростання особистості в усій різноманітності теорій та культурних практик.

Важливим фактором соціального життя людини є взаємодія творчої та культурної складових особистості, що є необхідним загальним фоном та в той же час змістом психологічного розвитку особистості. Процес культуротворчого розвитку особистості вимагає розкриття взаємозв'язку понять «культура» й «творчість», врахування в процесі інкультурації молоді культурного простору сучасності, рушійної сили культури в процесі саморозвитку.

На основі аналізу наукових праць вчених (Г. Балл, І. Бех, В. Семиченко та ін.) встановлено, що у психологічному аспекті ототожуються поняття «саморозвиток особистості» та «культуротворче зростання». Категорія «саморозвиток», на даний момент, є одним з ключових понять у психології, філософії та соціології, що дозволяє виокремити ряд суттєвих ознак цього феномену. Саморозвиток – внутрішній процес, визначений спосіб реагування людини на вплив середовища, усвідомлене вдосконалення себе самою людиною [1].

Порівняння визначень поняття «саморозвиток» дозволяє дійти висновку, що це внутрішній процес самозміни системи внаслідок дії власних протиріч. При цьому система, що розвивається, має бути відкритою, оскільки внутрішні ресурси не можуть довго забезпечувати її існування. Процес саморозвитку, на думку психологів, визначається трьома головними взаємозалежними характеристиками:

а) психофізіологічною зрілістю – рівнем розвитку в процесі онтогенезу нервової системи індивіда;

б) психічною зрілістю – рівнем розвитку духовності, культури, менталітету особистості;

в) соціальною зрілістю – рівнем відповідності особистості вимогам суспільства, ступенем її соціалізованості [3].

Оскільки термін «культура» залучається до феномену саморозвитку, а індивідуальний культурний розвиток особистості, з одного боку, є основним показником прогресу, з іншого – головною передумовою подальшого розвитку суспільства, то поняття «культура», на нашу думку, постає як певна цивілізаційна константа, а кожен індивід механічно зростає до культурності.

Отже, культуротворчість є основою психологічної готовності до вирішення аксіологічних, когнітивних, операційно-діяльнісних, рефлексивно-оцінних компонентів творчого зростання, зокрема толерантнісного «прозріння» особистості майбутнього фахівця – соціального педагога. Для з'ясування сутності феномену «культуротворчого зростання» були опрацьовані концептуальні підходи до вивчення процесу культуротворчого зростання особистості майбутнього фахівця. Опрацьовані педагогічні дослідження визначають функціональний метод, як провідний, що містить положення, які не втратили актуальності й на сучасному етапі дослідження культуротворчих процесів, зокрема, положення про три виміри культурного процесу та їх функціональний зв'язок.

Література

1. Бех І.Д. Виховання особистості. У 2 кн. Кн. 1. Особистісно-орієнтований підхід. Теоретико-технологічні засади: Навч.-метод. посіб.– К.: Либідь, 2003.– 278 с.
2. Кулік В., Голобуцька Т., Голобуцький О. Молода Україна: Сучасний організований молодіжний рух та неформальна ініціатива. – К.: Центр дослідження проблем громадянського суспільства, 2000. – 339с.

3. Леонтьева В. Н. Культуротворческий процесс: основания и начала: монография/ Министерство образования и науки Украины, – Харьковський національний університет радіоелектроніки. – Х.: Консум, 2003. – 216 с.
4. Чернета С.Ю. Організаційно-педагогічні умови соціалізації підлітків у неформальних молодіжних об'єднаннях: Автореф. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук. – Київ, 2006. – 24с.
5. Шестакова Т.В. Формування готовності майбутніх педагогів до професійного самовдосконалення: Дис. ... к.пед.н.: 13.00.04. – К., 2006. – 250 с.
6. Флієр А.Я. Культурологія для культурологів [Текст]: навчальний посібник для вищої школи / Флієр А.Я. – М.: Академічний Проект, 2000. – С.260.

Л.Вікторова

доктор педагогічних наук,

Т. Мацьоха

студентка

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ У ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМИ ЗАЛЕЖНОСТЕЙ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Використання широких можливостей інформаційних технологій у повсякденному житті має не тільки великі переваги, а й може нести певні негативні наслідки, зокрема, виникнення залежності. Найбільш вразливими до виникнення даної адикції є молоді люди, які не мають достатніх психофізіологічних можливостей протистояти віртуальному світу, що відкривається засобами Інтернету. Виникає нагальне питання пошуку методів і засобів профілактики та боротьби з даною адикцією.

Ключові слова: залежність, інформаційні технології, Інтернет, адикція, профілактика.

Розвиток особистості молодшої людини у сучасних реаліях українського суспільства пов'язаний із формування тисяч зв'язків із довкіллям, що характеризують психічний стан та рівень адаптації й адекватності кожної людини. Останнім часом у психологічній, медичній та педагогічній науках сформувалася думка про необхідність перегляду напрямів досліджень, удосконалення класифікації та більш глибокого вивчення механізмів формування й проявів різних видів залежностей.

Доступність до все нових видів «благ», безперервний розвиток гаджетів, спрямованих саме на розважальну складову суспільного споживання, складності в міжособистісних взаєминах з рідними і близькими, падіння рівня емпатійності – це лише частина довгого списку, яка характеризує окремі сторони становлення сучасної української молоді в суспільстві. Саме це значною мірою провокує формування, на тлі «старих» видів залежності, «нові», які динамічно набирають обертів і стрімко розширюють свій ареал на території України.

На черговій прес-конференції, присвяченій презентації звіту Європейсько-го проекту обстеження шкіл відносно вживання алкоголю і та інших наркотиків (ESPAD) на тему «Європейське опитування учнів щодо вживання алкоголю та наркотиків», яка відбулася в кінці вересня 2016, були представлені ключові результати за 2015 рік і динаміка розвитку.

На даному заході про результати дослідницького проекту і подальші перспективи роботи доповідали: Джованна Барберіс – глава представництва дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні, Світлана Румянцева – директор українського моніторингового та медичного центру з наркотиків і алкоголю МОЗ України, Ольга Бакалірева – голова правління ГО «Український інститут соціологічних досліджень ім. Олександра Яременка».

Про дослідження ESPAD слід сказати, що це вже шоста хвиля соціологічних опитувань в Україні (попередні пройшли в 1995, 1999, 2003, 2007 і 2011 роках).

Нові статистичні дані були представлені на основі опитування проведеного в 2015 році серед 6674 учнів і студентів (3215 хлопців і 3459 дівчат) віком 15-17 років сільських та міських загальноосвітніх шкіл, ПТУ і вузів I-II рівнів акредитації.

Дослідження було проведено Українським інститутом соціальних досліджень ім. Олександра Яременка за підтримки Представництва ЮНІСЕФ в Україні та Європейського моніторингового центру з наркотиків і наркоманії (EMCDDA), в рамках міжнародного проекту ESPAD, проведеного в 33 країнах Європи.

Результати цього дослідження демонструють нам поступове, але все ж стійке зменшення тютюнопаління та вживання алкоголю серед українських підлітків. За даними ЕСПАДА, якщо в 2011 році частка молодих людей, які курили хоча б один раз в житті становила серед юнаків 67,7%, а серед дівчат 55%, то в 2015 році цей показник знизився до 60,4% у хлопців і відповідно до 46% у дівчаток. Динаміка вживання алкоголю (хоча б 1 раз за останні 30 днів) з 53,7% в 2011 році знизилася до 42% в 2015 [1; 22].

Здавалося б, що ці позитивні тенденції повинні радувати представників соціальних структур. Але, насправді, вони можуть маскувати під собою актуалізацію більш сучасних видів фізичних залежностей, таких як вживання психоактивних речовин (опіати, бензодіазепіни, барбітурати, кортизон, бета-блокатори і антидепресанти), а також необхідності обговорення та включення до психологічної залежності проявів людської поведінки, які є наслідком від азартних ігор, харчування, порнографії, комп'ютерів, Інтернету, трудового ізму, фізичних навантажень, духовною одержимістю (на відміну від релігійної відданості), самокаліцтва і шопінгу. Ці прояви в поведінці вважаються залежністю, а також спричиняють таку симптоматику як провину, сором, страх, безвихідь, невдача, відмова, тривога або приниження, пов'язані, крім інших медичних станів, ще й з депресією і епілепсією. Наприклад, на сьогоднішній день, кожен третій підліток проводить більше 4-х годин в Інтернеті у робочий день; у 10,6% респондентів виявлена сильна Інтернет-залежність, а у 81% помірна Інтернет-залежність [1;78].

І це при тому, що в Україні інформаційні технології розвиваються досить повільними темпами у порівнянні з іншими європейськими країнами. Проте вже на сьогоднішній день масштаби Інтернет-залежності настільки суттєві, що її виділяють у ряд нових залежностей, що суттєво відображаються на становленні української молоді і суспільстві в цілому: залежність від соціальних мереж, фінансова Інтернет-залежність, інформаційна, комп'ютерна тощо.

Для того, щоб спрогнозувати подальші тенденції розвитку цієї залежності, достатньо скористатися досвідом передових країн, які значно випереджають Україну в інформаційно-технічній сфері. В Японії в результаті такого технічного прогресу виникла така соціальна проблема як «хікікоморі» (буков. знаходження в самоті, тобто «гостра соціальна самоізоляція») – японський термін, що позначає людей, які відмовляються від соціального життя і, найчастіше, прагнуть до крайнього ступеня соціальної ізоляції і самоти внаслідок різних особистих і соціальних факторів.

Як правило, мова йде про 15-річних підлітків-хлопчиків із забезпечених сімей, які кидають школу і місяцями, а то й роками сидять у своїх кімнатах один на один з комп'ютером, уникаючи контактів із зовнішнім світом. На початку своєї ро-

боти Сайто був вражений кількістю молодих японців, які ведуть такий спосіб життя. Наразі в 127-мільйонній Японії їх вже як мінімум мільйон [2].

Це так звана зворотня сторона технічного прогресу; ті негативні тенденції, які згодом можуть проявитися і в Україні.

Саме тому для аналізу та роздумів українській та європейській громадськості залишається багато матеріалу, а для соціальних педагогів та науковців – широке поле роботи і з системою ціннісних орієнтацій, які є важливим регулятором активності молоді і формуються під впливом ідеалістичних поглядів, уявлень про правильні і неправильні, дозволені і недозволені, цінні і непотрібні вчинки.

Література:

1. ESPAD-2015: куріння, вживання алкоголю та наркотичних речовин серед підлітків, які навчаються / О. М. Балакірева. – К.: Поліграфічний центр «Фоліант», 2015.- 200с.
2. Польшаева Д. – Новые затворники: Почему молодые люди выбирают жизнь в четырёх стенах – Режим доступу: <http://www.the-village.ru/village/city/ustory/226427-hikki>.

Макарська Вікторія Вікторівна
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

В даний час серед дослідників спостерігається підвищений інтерес до проблеми девіантної поведінки. Наукове вивчення відхилень здійснюється в психології, кримінології, психопатології, соціології. У стадії становлення знаходиться нова наукова дисципліна-психологія девіантної поведінки. Пояснити причини, умови і фактори, що детермінують це соціальне явище, стало насущною задачею. Її розгляд припускає пошук відповідей на ряд фундаментальних питань, серед яких питання про сутність категорії «норма» (соціальна норма) і про відхилення від неї.

Серед основних причин девіантної поведінки молоді є неорганізованість її дозвілля. Дозвілля молодих людей відрізняється на сьогоднішній день великою складністю, відображає суттєві характеристики соціуму, наповнюється різним, часом досить суперечливим, змістом.

Сучасна ситуація в духовній сфері українського суспільства визначена фахівцями як ціннісно-нормативний вакуум. Молодь, будучи об'єктом соціалізації, швидко і легко приймає ті спотворені цінності, установки, способи поведінки, які характерні для суспільства перехідного періоду. Дозвілля сучасної молоді різко відрізняється від того, яким він був у попереднього покоління, їх батьків. Ця відмінність виявляється у формах проведення, а також його змістовності.[2, с. 53]

При поглибленні девіацій, а також коли поведінкові розлади починають приймати антигромадський характер і відображати активну деструктивну спрямованість, що становить погрозу для людей і порушення правових норм, говорять про делінквентну поведінку. Девіантна поведінка підрозділяється на дві групи:

1) Поведінка, що відхиляється від норм психічного здоров'я, тобто наявність у людини явної або схованої психопатології.

2) Поведінка, що відхиляється від моральних норм людського життя і, що виявляється в різних формах соціальної патології — пияцтві, наркоманії, проституції та інше. Подібний вид девіантної поведінки виражається у формі провин або злочинів. Якщо ці провини незначні і не приносять великої шкоди суспільним відносинам, то особи, що їх скоїли піддаються покаранням трудового чи адміністративного права. Правоохоронні органи в особі міліції і судових органів застосовують до девіантів заходи примусового характеру (адміністративний арешт, штраф та інше), а соціальні і медичні служби здійснюють з ними комплекс заходів для соціальної і психічної адаптації. Якщо ж девіант вчиняє злочин, то таке діяння кваліфікується по нормах законодавства. [5, с. 70]

Причинами відхилень у поведінці підлітків є і реалії сьогодення періоду в житті суспільства. Підлітки гостро переживають соціальне розшарування, неможливість для багатьох отримати бажане освіту, жити в достатку, в останні роки у неповнолітніх протягом півроку або року змінюються ціннісні орієнтації. Заперечення базових соціальних цінностей є першопричиною девіантної поведінки. Морально-психологічний «зсув» виражається у підлітків в асоціальній поведінці і може

опровождаються правопорушеннями, пагонами, захворюваннями по наркологічного ознакою, серйозними нервово-психічними розладами.[3]

Девіантна поведінка індивіда, як і нормальна, є наслідком навчання соціальної поведінки, продуктом взаємодії соціальних, культурних і психологічних характеристик.

Існує багато методів, які борються з девіантною поведінкою. В першу чергу – це профілактика девіантної поведінки. Вона повинна проводитися як в сім'ї, так і в навчальному закладі. Сім'я та школа повинні забезпечити підлітку продуктивні та корисні варіанти дозвілля. Тому що саме через великий обсяг вільного часу підліток не знає куди подіти свою енергію та сили. Варіантами дозвілля можуть бути творчі гуртки, спортивні секції, наукові гуртки. В школі можуть проводитися творчі вечори, брейн-ринги, тематичні свята, вистави, концерти, психологічні тренінги. Треба заповнювати вільний час підлітка продуктивними заняттями, щоб у нього не залишалось часу на шкідливі звички, бродяжництво, крадіжки та інші негативні дії. Але обов'язково треба враховувати інтереси самого підлітка. Не можна змушувати та настоювати на конкретній діяльності. Треба дати змогу підлітку вибрати самому те, що йому подобається. Тому що надмірне примушення може тільки завдати шкоди.[1, с. 50]

Що стосується корекційної роботи над девіантною поведінкою, то треба впроваджувати спеціальні програми по корекції поведінки. Треба працювати з психологом, щоб краще розуміти причини своєї поведінки та навчитися справлятися зі своїми емоціями. Психолог та соціальний педагог повинні попрацювати з батьками, щоб краще розуміти мотиви девіантної поведінки та дати рекомендації про те, як спілкуватися з такими підлітками. Якщо девіантна поведінка проявляється в запущеній формі – алкоголізм, наркоманія, правопорушення, то треба вдаватися до більш серйозних методів. Серед них – лікування, проходження реабілітації, робота з психологом та психотерапевтом по корекції окремих проявів поведінки.[4]

Література

1. Актуальні питання сучасної педагогічної освіти: [уклад Т.Ф. Бельчева, М.М. Головка, М.В. Елькін].-Мелітополь,2010.-64 с.
2. Балабанова Л.М. Соціально-психологічні аспекти формування девіацій у підлітків та шляхи їх попередження. Проблеми девіантної поведінки: історія, теорія, практика Л.М. Балабанова // Матеріали Всеукраїнської науково – практичної конференції. – К.: Міленіум, 2002. – 424 с.
3. Безрученко О. Важковиховувані підлітки. Особливості виховної роботи керівника групи/ О. Безрученко// Соціальний педагог.-2014.- №2.- С. 17-19
4. Завацька Л.М. Технології професійної діяльності соціального педагога: навчальний посібник/ Л.М. Завацька.-К.: Слово,2008.-240 с.
5. Заверико Н.В. Соціальна педагогіка: навчальний посібник/ Н.В. Заверико.- К.: Слово, 2011.-239с.

Артеменко И.Ю.

Преподаватель
русского языка как иностранного
КНУ им.Т.Г.Шевченко
Подготовительного отделения
для обучения иностранных граждан

РАЗВИТИЕ ЯЗЫКОВОЙ ДОГАДКИ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА КАК ИНОСТРАННОГО НА ПОДГОТОВИТЕЛЬНОМ ЭТАПЕ

Апперцепция – это влияние прошлого опыта на процесс восприятия. Он занимает особое место в процессах вероятного прогнозирования. Определенный уровень знания языка, общий уровень культуры и образованности студентов, их социальная и национальная принадлежность дают им возможность делать самостоятельный прогноз в области восприятия нового языка.

В процессе овладения любым иностранным языком перед учащимися возникает проблема несоответствия своего словарного запаса тому объему лексики, который они воспринимают.

Это происходит во время прочтения или прослушивания нового текста. Другими словами, этот текст является новым для читающего. У студента, изучающего иностранный язык, прошлый языковой опыт маленький. Прогнозирование речи превращается из интуитивного процесса в сознательный, которому можно научить.

Чтобы расширить словарный запас студентов-иностранцев, нужно обучать их различным видам догадки. Преподаватели и методисты предлагают следующую классификацию видов догадки: а) языковую (словообразовательную догадку); б) контекстуально-языковую догадку; в) контекстуально-дискурсную догадку. (3,5,7)

Языковая догадка – это понимание отдельных слов в контексте. Для развития этой догадки необходимо использовать задания, которые позволяют выделить в слове знакомые элементы, известные корни, знакомое образование слов, принципы словообразования. (4, с.157).

Например:

1) Назовите глаголы, от которых образованы данные слова:

Жизнь, любовь, учеба, просмотр, прогулка.

Образуйте существительные от следующих глаголов:

Жить, учиться, строить, создать.

Методисты считают угадывание отдельных слов в составе предложения с помощью контекста- контекстуальной догадкой или контекстуально-языковой догадкой. На уроке русского языка, во время прочтения незнакомого текста студенты должны узнать новые слова (они должны догадаться смысл новых слов). В данном случае использование иностранного языка, языка-посредника (например, английского) не является необходимым. Иностранный язык может быть использован только в случае понимания, в случае контроля. (4, 6).

Для развития контекстуальной догадки могут использоваться следующие упражнения:

1.Прочитайте следующие предложения.В них подчеркнуты незнакомые слова.Постарайтесь догадаться о значении каждого слова,зная значение известного вам слова.

Пожилой мужчина уже не работает,он пенсионер.Старый мужчина уже не работает,потому что он пенсионер.

Постарайтесь догадаться о значении нового слова:

Фрукты – это яблоки,апельсины,киви.

Обувь – это туфли,сапоги,тапочки,

Степень понимания текста при изучающем чтении зависит от понимания студентов языковой догадки.Для развития данной догадки необходимо использовать задания,которые обучают умению выделить в слове знакомые корни,словообразовательные элементы,принципы словообразования.

Задание №1. Назовите глаголы,от которых образованы следующие существительные.

Любовь, учеба,жизнь,общежитие,прогулка.

Задание №2. Назовите однокоренные существительные,образованные от следующих глаголов.

Начать, открыть, учиться, помогать, дружить.

Когда студенты усвоят основные суффиксы и схемы, по которым создаются слова в русском языке, они смогут использовать эти знания на практике.

Неоспоримым является тот факт, когда студент вынужден использовать языковую догадку – это погружение в языковую среду и необходимость восприятия жизненных реалий вне аудитории (в магазине, в ресторане, в банке и т.д.). Здесь и включается языковая догадка.

В процессе обучения важным фактом является умение использовать языковую догадку в процессе семантизации незнакомой лексики.Что это значит – это способность студента раскрывать значение незнакомых слов за счет уже имеющихся у него знаний.Особую роль использование языковой догадки играет в процессе овладения рецептивными видами речевой деятельности, поскольку она открывает студентам доступ к лексике,которой ранее не было в их языковом опыте, но которая может быть самостоятельно семантизирована.(1,2,5).

Основным приемом семантизации незнакомой лексики является опора на словообразовательную модель слова.Это позволяет студентам расшифровать, перевести незнакомые слова, произведенных от уже известных слов, и увеличить объем лексики на 25% – 30%.Например,студентам предлагается:

- 1)определить родственные слова;
- 2)определить производные слова;
- 3)подобрать слова, которые соответствуют определенной модели.

В некоторых случаях используется опора на контекст, т.е. используется контекстуальная догадка.Это довольно сложный механизм, который основан не только на анализе грамматической структуры, но и на семантическом анализе всего смыслового блока.Для развития контекстуальной догадки студентам необходимо восстановить пропущенные слова, найти в тексте синонимы к заданным словам или предложения, сходные по смыслу с заданными.(5,с.136,137).

Задание №1. Прочитайте предложения, в которых подчеркнуты незнакомые слова. Постарайтесь догадаться о значении нового слова, исходя из значения уже известных вам слов.

Юный студент начал работать в молодежном журнале. Очень молодой студент начал работать в молодежном журнале.

Осенью здоровье писателя стало хуже. Осенью здоровье писателя ухудшилось.

Задание №2. Вставьте вместо точек подходящее слово и прочитайте фразу вслух.

Вчера я не мог сделать ... задание.

Моя подруга купила вчера очень ... книгу.

Как хорошо ... эти футболисты.

Задание №3. Закончите предложения по смыслу.

Раньше мой друг жил ..., а теперь ...

Раньше я думал, что русский язык трудный, а теперь я ...

Если заниматься спортом, то ...

Необходимо учитывать, что развития навыков, связанных с использованием языковой догадки в процессе аудирования и чтения текста имеет свою специфику. При аудировании необходимо догадаться о значении незнакомого слова за очень короткий период времени, так как текст читается только 1 или 2 раза. При чтении студент имеет больше времени и может использовать его по своему усмотрению. На предвузовском этапе студенты овладевают двумя видами чтения: ознакомительным и изучающим. Особенностью ознакомительного чтения является его беспереводный характер. При изучающем чтении студент должен пользоваться словарем, но некоторая часть слов в тексте может быть семантизирована за счет языковой догадки, что способствует более глубокому пониманию текста. (4,6).

Рассмотрим следующие упражнения, направленные на развитие контекстуальной догадки.

1. Подчеркните слова, значение которых вы можете понять без словаря.

Вчера президент выступал в министерстве. Дизайнеры разработали современный проект здания. Студенты собирают материалы об истории и культуре Древнего Китая.

2. Прочитайте предложения. Объясните выделенное слово.

Мой брат получил прекрасное **образование** в Англии.

Образование льда происходит при температуре 0 С.

3. Замените выделенные слова синонимами.

Мои родители – очень **доброжелательные** люди.

Мы **отправились** в поездку по Европе.

4. Восстановите пропущенные слова.

Моя мама ... мне ... сумку. Летом ... жила в ... Преподаватель ... объяснял ... грамматику.

Догадка, которая осуществляется на материале текста, называется контекстуально-дискурсивной догадкой. В ее основе лежат смысловые ориентиры, связанные с пониманием текста. Приведем примеры упражнений:

1. Сформулируйте вопросы, на которые могут быть даны¹ такие ответы.
2. Расположите следующие предложения в логическом порядке.
3. Ответьте на вопрос, о чем может идти речь в тексте, который имеет следующее заглавие.

Задания, направленные на активизацию мыслительной деятельности студентов, позволяют развивать у студентов умения прогнозировать, развивать спонтанную речь.

Таким образом, целенаправленная работа по развитию языковой догадки на уроках русского языка как иностранного на предвузовском этапе способствует развитию речевых умений, столь необходимых в процессе коммуникации.

ЛИТЕРАТУРА

1. Акишина А.А., Каган О.Е. Учимся учить: Для преподавателей русского языка как иностранного. М.: Рус. яз. Курсы, 2002
2. Балыхина Т.М. Методика преподавания русского языка как неродного (нового). Учебное пособие для преподавателей и студентов. М.: Изд-во РУДН, 2007.
3. Государственный стандарт по русскому языку как иностранному. Базовый уровень (Нахабина М.М. и др. М.: СПб.: Златоуст, 2001.
4. Капитонова Т.И., Московкин Л.В. Методика обучения русскому языку как иностранному на предвузовском этапе. СПб.: Златоуст, 2006
5. Основы научной речи: Учебное пособие для студентов не филологических высших заведений (Н.А. Буре и др.) под ред. В.В. Химики, Л.Б. Волковой. СПб.: Филологический факультет СПбГУ. М.: Издательский центр «Академия», 2003.
6. Молчанова Ю.А. Методика обучения студентов неязыкового вуза профессиональной терминологии на основе компенсаторной компетенции (английский язык): Автореф. дис., канд. пед. наук. Н. Новгород, 2009.
7. Шукин А.Н. Методика преподавания русского языка как иностранного: Учеб. пособие для вузов. М.: Высшая школа, 2003.

Бабенко О.В.

к. филол. н., доцент кафедры
романо-германских языков и перевода,
Национальный университет биоресурсов
и природопользования Украины

НЕКОТОРЫЕ ПАРАДИГМЫ ИССЛЕДОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ЛИНГВИСТИКЕ

Ключевые слова: языковедение/linguistics, лингвистические теории/linguistic theories, парадигмы исследования/ research paradigms, направления исследований/trends of researches, подходы/approaches

Языковедение XXI века определяется одновременным сосуществованием многих парадигм научного знания и различных подходов к изучению всех аспектов человеческой речи, характеризующихся экспансионизмом, экспланаторностью, функционализмом и антропоцентризмом. В течение многих лет языковеды современности пытаются выделить наиболее значимые и распространенные парадигмы лингвистических исследований, формируя оригинальные методологии и методики анализа, а также специфицируя исследовательский вектор научного поиска. Традиционно в науке о языке различают три научные парадигмы: 1) сравнительно-историческую парадигму, основанную на сравнительно-историческом методе и свойственной лингвистическим исследованиям XIX в.; 2) системно-структурную парадигму, основой которой становится слово со всеми его аспектами в рамках языковой системы; 3) антропоцентрическую парадигму, основанную на исследовании того, что произошло и сейчас происходит с языком с позиции самого человека.

В течение последних лет с позиции В.З. Демьянкова [3] существует тенденция выделения в языковедении XX – XXI ст. доминирующих лингвистических теорий, а именно: 1) генеративной лингвистики; 2) функциональной лингвистики; 3) теории прототипов; 4) лингвистики текста или дискурсивной лингвистики; 5) коммуникативной лингвистики; 6) когнитивной лингвистики.

Значительное количество лингвистов современности отмечает, что парадигмальные пространства исследования в современной лингвистике получили новые ориентиры, поэтому необходимо выделять такие направления, которые сочетают в себе исследования смежных областей науки. Итак, в языковедении различают [1]: 1) коммуникативно-прагматическое направление; 2) когнитивно-дискурсивное и 3) когнитивно-семиотическое направление.

В рамках каждого из указанных направлений выделяются и развиваются ономазиологический, семасиологический, функциональный, лингвокогнитивный и лингвокультурологический подходы к изучению семантического, синтаксического, стилистического и других аспектов языковых и речевых единиц. Необходимо понимать, что ни одна сфера современного языковедения не может претендовать на свою абсолютную автономность и исключительность, поскольку каждая лингвистическая парадигма представляет полезный материал для изучения языковых явлений.

Основным достижением коммуникативно-прагматической парадигмы исследования есть общая теория коммуникации (Ф.С. Бацевич, Г. Почепцов и др). Коммуникативно-прагматическим аспектом исследования текста в науке о языке занимается И.М. Колегаева и др.

Когнитивно-дискурсивная парадигма изучения различных аспектов языковых и речевых единиц базируется на достижениях европейских и американских лингвистов в области когнитологии, например, Д. Лакоффа. Разработки основы теории значения, образности, референции и номинации можно найти в работах ученых-лингвистов Н.Д. Арутюновой, А.С. Кубряковой, А.А. Уфимцевой и многих других. Когнитивно-дискурсивный анализ используется для изучения разноязычных информационных потоков, которые отображают различные языковые картины мира. В плоскости когнитивно-дискурсивной парадигмы проводится также концептуальный анализ художественного текста или текстовых концептов. В Украине когнитивно-дискурсивное направление исследований разрабатывается научными школами таких языковедов, как А.П. Воробьева, С.А. Жаботинская, А.А. Селиванова и др.

Сочетание теоретических наработок когнитивной лингвистики и семиотической теории привело к возникновению когнитивно-семиотической парадигмы, в плоскости которой семиотический аспект языковой единицы изучается на основе ее коммуникативной значимости [2]. Наиболее распространенным и известным является лингвокультурологический подход к изучению семантики в рамках когнитивно-семиотической парадигмы, в которой работают такие ученые, как А.В. Красных, В.М. Телия, В.А. Маслова и многие другие.

Литература

1. Демьянков В.З. «Теория речевых актов» в контексте современной лингвистической литературы: (Обзор направлений) // Новое в зарубежной лингвистике. – М.: Прогресс, 1986. – Вып.17. Теория речевых актов. – С.223-235.
2. Ковбасюк Л.А., Романова Н.В. Сучасні лінгвістичні теорії: лекційні, практичні, самостійні модулі та тести: Навчально-методичний посібник для магістрів заочної форми навчання. Спеціальність: 8.010103. ПМСО. Мова та література (німецька). – Херсон: Вид-во ХДУ, 2008. – 96 с.

Babenko O.V.

PhD in Philology,
Associate Professor of
the Department of Romance and
Germanic Languages and Translation,
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

ISSUES OF TEACHING INTEGRATED SKILLS IN ESL INSTRUCTION

Keywords: integrated skills, teaching English, listening, speaking, reading, writing.

Communicative Language Teaching (CLT) emphasizes the teaching of listening, speaking, reading, and writing within content- and task-based activities [2]. Language learners can achieve success by setting their own goals and by directing their studies toward their own expectations. These results can be successfully achieved through collaborative problem solving.

The goal of this article is to describe and popularize some theoretical and practical aspects of communicative language teaching approach. This approach could be said to be the product of educators and linguists who had grown dissatisfied with audio-lingual and grammar translation methods of foreign language instruction. This method aims at developing procedures for the teaching of the four skills that acknowledge the independence of language and communication. It aims at having students become communicatively competent.

In order to integrate the language skills in ESL/EFL instruction, teachers should consider taking these steps:

- Learn more about the various ways to integrate language skills in the classroom (e.g., content-based, task-based, or a combination).
- Reflect on their current approach and evaluate the extent to which the skills are integrated.
- Choose instructional materials, textbooks, and technologies that promote the
- integration of listening, reading, speaking, and writing, as well as the associated skills of syntax, vocabulary, and so on.
- Even if a given course is labeled according to just one skill, remember that it is possible to integrate the other language skills through appropriate tasks [1, p.5].

We developed an integrated lesson which is based on the lesson plan template. This is a program of the U.S. Department of State, administered by the University of Oregon. Paths to Success in English Language Teaching, 2015.

LESSON PLAN

Unit: Ukraine and Ukrainians

Theme of the Lesson: Architecture in Ukraine

A. Students and Setting

A. Students

Age: 17

Grade level: the second-year students (Intermediate level),

B. *Setting*: National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Number of students: 10

Number of classes a week: 3

B. Lesson Background:

This lesson is the fourth one on the unit “Ukraine and Ukrainians”. Before we covered the following subtopics: “History of Ukraine”, “Geography of Ukraine”, “Performing arts of Ukraine”.

The goal of this lesson is to offer extended practice of integrated skills in listening, reading, speaking and writing. This lesson sequence combines all of them. The next lesson will be final.

C. Learning Objectives/Expected Results:

Objectives: students will be able to

- define the word “architecture”;
- match parts of 5 sayings and quotations on the topic “architecture”;
- use 14 new words on the topic “Architecture” in sentences and questions;
- discuss the texts on the topic with a partner;
- do occasional impromptu free writing activities ;
- use Present Simple (Active, Passive), Past Simple (Active, Passive) in at least 12 sentences and questions;
- self-evaluate their writing skills according to the criteria.

D. Materials and Sources:

Teacher provides students with authentic on-line resources, photos, pieces of paper and pencils/pens for notes, handouts, blackboard, pieces of chalk.

E. Procedures / Timing:

There should be a good balance between a teacher talk and student activities using integrated skills. Time 80 min.

Teacher does/says	Students do/say	Approximate Time
Greeting. Plans for the lesson	Greeting.	3 min
Conversational warm-up Sample teacher’s questions Teacher begins with a conversational warm-up on the previous topic “Performing arts”, T → Cl “What do we imply by performing arts? T.: What types of performing arts do you know?	Sample students’ answers St1. → T Performing arts are art forms in which artists use their body, voice, or objects to convey artistic expression ; St 2 → T Performing arts include the dance, music, opera, drama, magic, oratory and circus arts.	5 min

<p>Speaking: Brainstorming: students are asked to predict What is architecture? Is it some kind of art? The key words of the mentioned ideas are written on the blackboard T → Cl: T → Gr.1, Gr.2,</p>	<p>Group work /Pair work Students work in groups. Group discussion. Gr.1, Gr.2 → Cl. Sample ideas: Architecture is the science of the design of structures or buildings such as houses, places of worship, office buildings. Architecture is also the profession of an architect. It is partly an art and a human activity.</p>	<p>5 min</p>
<p>Matching T → Gr.1, Gr.2.: It is impossible to imagine the modern world without architecture. There are some famous sayings about architecture. Match the parts of them and say if you agree or disagree.</p>	<p>Group work. Students choose the correct matching.</p>	<p>7 min.</p>
<p>Listening-comprehension Pre-listening activities. T Cl.: What do know about the history of architecture in Ukraine? What are the most famous styles? What periods are they associated with? What are the most famous architectural masterpieces in the country? In your native towns? While-listening activities. T → Cl.: Listen to the text, compare your answers. Be ready to answer some more questions. Thematic words (on the board) Post-listening activities T → Cl, Gr1, Gr2 Asking questions</p>	<p>Students are engaged in brainstorming activities. They share ideas. Students are involved into while and post-reading activities. They demonstrate critical thinking strategies. While doing post-listening activities the students give answers to the following sample questions: During what period did Ukraine's architecture begin developing? From what material were the first buildings constructed? etc.</p>	<p>10</p>
<p>Reading-comprehension Teacher distributes texts for jig-saw reading. Pre-reading activities What famous buildings in Ukrainian Baroque style do you know? What parts of Ukraine are they in? While-reading activities Sample text (http://en.wikipedia.org/wiki/ Klov_Palace) Post-reading activities</p>	<p>The students are involved in speaking and summarising skills. Groups should come to a consensus as to the main idea and the details of the paragraph. Groups complete graphic organizers.</p>	<p>15 min</p>

<p>Speaking</p> <p>The students are instructed to work in pairs with language frames.</p> <p>They have to retell the text to the class using thematic vocabulary and make up at least 12sentences. Use Present Simple (Active, Passive), Past Simple (Active, Passive) is recommended.</p>	<p>Pair work. (Retelling)</p>	<p>15 min</p>
<p>Writing.</p> <p>Teacher's instruction.</p> <p>Write a letter to a penfriend to the English-speaking country, describe the unique architecture of the city. Use active vocabulary.</p>	<p>Group work</p> <p>Engagement in the Writing Process</p> <p>Comments</p> <ul style="list-style-type: none"> • The student made a prewriting plan • discussed the draft with a partner or small group • contributed questions and suggestions to other writers • revised the draft • proofread the final draft • do self-evaluation according to the criteria 	<p>15 min</p>
<p>Summary (Fulfillment of objectives)</p> <p>Homework</p>	<p>Feedback</p>	<p>5min</p>

To sum up, at the end of the lesson all four skills are developed and brushed up as the teacher and students tend to transform all classroom assignments into a real-world communicative activity.

With careful reflection and planning, any teacher can integrate the language skills and strengthen the tapestry of language teaching and learning. When the tapestry is woven well, learners can use English effectively for communication [1, p.6].

References

1. Integrated Skills in the ESL/EFL Classroom. ERIC Digest. <http://www.ericdigests.org/2002-2/esl.htm>
2. Richards, J. C., and R. Schmidt, 2002. Longman dictionary of language teaching and applied linguistics. 3rd ed. London: Longman.

Бабенко О.В.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри

романо-германських мов і перекладу

Соколова К.В., Марчуков Є. С.

студенти магістратури,

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ

Ключові слова: методи навчання граматики/ techniques of training grammar, англійська мова/ English, початкова школа/ primary school

Нині серед проблем, теоретично і експериментально розв'язуваних методикою іноземних мов, комунікативна компетенція й способи її досягнення є однією з найбільш актуальних. Важливим засобом розвитку комунікативно-мовленнєвих здібностей учнів початкових класів є ознайомлення з художніми творами, різноманітні форми відтворення їх змісту та театралізованої діяльності. У дітей молодшого шкільного віку переважає наочно-образне мислення, формуються такі мислительні операції, як аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення. В учнів активно удосконалюються навички усного мовлення, розширюється словниковий запас. Вони оволодівають все складнішими граматичними структурами.

Використання казок на уроках сприяє індивідуалізації навчання й розвитку вмотивованості мовної діяльності тих, кого навчають. У зв'язку з цим істотне значення має питання відбору граматичного матеріалу, достатнього для реалізації комунікативних цілей навчання в межах вимог, передбачених програмою.

Мета дослідження – розгляд формування у молодших школярів граматичних навичок на уроках англійської мови.

Об'єкт дослідження – формування граматичних навичок у школярів.

Предмет дослідження – розробка і використання у навчальному процесі схем, таблиць та казок для формування граматичних навичок.

У методиці навчання іноземної мови граматику пояснюють як предмет, за допомогою якого засвоюють правила будови мови. Володіння правилами передбачає практичну діяльність, оскільки лише через діяльність їх можна засвоїти. Опора на правила забезпечує безпомилкове мовлення, що дуже важливо у період формування навичок, особливо це стосується початкового етапу навчання.

У навчанні іноземних мов на початковому етапі велику роль відіграє використання схем, таблиць, умовних позначень, символів (сигналів), що широко використовуються і в навчанні граматиці. Символічне зображення слів і словосполучень сприяє швидкому і міцному запам'ятовуванню досліджуваного матеріалу. Функціональне значення символу в навчанні граматиці і формуванні граматичних навичок полягає в тому, що він є засобом концентрації матеріалу. Опорні схеми – це засоби,

що є згустком найнеобхіднішої інформації. Вони дають змогу побудувати систему певного блоку змісту, полегшуючи одночасно розуміння його структури і сприяючи логічному впорядкуванню засвоєного матеріалу. Поєднання слова вчителя з опорним сигналом, схемою, таблицею уже під час первинного сприйняття знань забезпечує логічну обробку, встановлення узагальнених зв'язків між новим і раніше вивченим матеріалом, своєрідну „упаковку” їх в якомога економнішу схему, кожний символ якої може бути сигналом для актуалізації великого обсягу навчального матеріалу, орієнтацією на закріплення основних знань і способів оперування ними. Як показує практика, використання опорних схем на різних етапах навчання формують уміння та навички узагальнення й систематизації знань, розвитку логічного мислення, критичного осмислення програмного матеріалу[3].

Опанувати комунікативною компетенцією, не перебуваючи в країні досліджуваної мови, завдання досить важке. Тому важливим завданням учителів є створення реальних й уявлюваних ситуацій спілкування на уроці іноземної мови, використовуючи для цього різні методи й прийоми роботи (рольові ігри, дискусії, творчі проекти тощо).

1. Підготовча робота. Учням повідомляється назва казки й пропонується здогадатися, про що буде казка. Потім вводиться нова лексика, що необхідна для розуміння казки й призначена для активного володіння. Нова лексика вводиться перед прочитанням.

Особлива увага приділяється фразеологізмам:

Проводиться країнознавчий коментар

2. Сприйняття казки. Перед прочитанням кожної частини (акту) учні одержують установку.

Хто головний герой?

Як ми до нього ставимось?

Що він зробив?

3. Перевірка розуміння основного змісту.

Спочатку учні відповідають на питання, поставлені учителем перед прочитанням, потім можна використати вправи типу «Вибери правильну відповідь», «Розташуй речення в логічній послідовності» тощо.

4. Розвиток навичок й умінь усного мовлення.

Комунікативне говоріння можна стимулювати за допомогою різних завдань:

– опишіть головного героя

– розіграйте діалоги між героями

– прокоментуйте поведження героя

Казка іноземною мовою має величезні виховні можливості. Казка – це завжди ненав'язливе виховання. У кращих своїх образах вона відкриває дитині світ, сутність людських відносин, людських почуттів – доброти, поваги, співчуття, товариства, справедливості, чуйності, взаєморозуміння, і тим самим несе в собі багатий моральний потенціал. Казка дає дітям яскравий, різноманітний образ світу, розвиваючи кругозір дитини [1, с. 25].

Вона формує в дитини необхідність морального поведження у всіх видах діяльності. На основі казок ефективно здійснюється трудове виховання. Вони формують здатність творчо трудитися, виховують любов і повагу до праці, формують

потребу у творчій праці, виробляють такі людські якості, як працьовитість, посидючість, наполегливість, допитливість, готовність прийти на допомогу.

Казки переслідують цілі навчити учнів уживанню мовних зразків, що містять певні граматичні труднощі, створити природну ситуацію для вживання даного мовного зразка, розвинути мовну активність і самостійність учнів.

Як приклад, наводимо розробку уроку у вигляді казки, завдяки чому діти опановують складними граматичними структурами без особливих труднощів.

Мета: Ознайомити учнів з новим граматичним часом Future Simple Tense. Отже, одного разу жили КОРОЛЬ і КОРОЛЕВА. Вони жили в королівстві “FUTURE”. Королеву звали Shally, але король ласкаво називав її SHALL. Короля звали Willy, але королева ласкаво називала його WILL. І, як і в будь-якому королівстві, були в них слуги-гноми. Імена в них були трохи дивні: I, WE, HE, SHE, IT, THEY, YOU. Королеві служили тільки два гнома I и WE. Всі інші допомагали королю в його господарстві. Були в королівстві деякі правила. Якщо гномик збирався щось зробити, він звертався з проханням до господаря чи господині по імені. Наприклад:

SHALL, I go for a walk?

SHALL, WE have breakfast?

WILL, HE drink some water?

WILL, SHE eat tomatoes?

WILL, IT help about the house [2]?

Розглянуті способи формування у молодших школярів граматичних навичок на уроках англійської мови наочно показують переваги такої методики навчання, спрямованість на досягнення конкретного результату.

Ми дійшли висновку, що казка іноземною мовою має величезні виховні можливості. Дуже важливу роль казка відіграє на початку навчання іноземної мови, коли коефіцієнт мотивації навчання є дуже високим, це незамінний засіб підтримання інтересу до предмета при навчанні будь то фонетичному, лексичному чи граматичному аспекту іноземної мови.

Казки допомагають зробити нудну й одноманітну роботу більше цікавою й захоплюючою.

Література

1. Молодоженя Н.В. Використання казки під час граматики англійської мови. Методичний посібник для вчителів іноземної мови/ Н.В. Молодоженя. – Полонне, 2012. – 72 с.
2. Цікава казка [Електронний ресурс] – режим доступу–http://irysiamm.blogspot.com/p/blog-page_17.html. – заг. з екрану
3. Шемуда М. Г. Особливості формування граматичних навичок говоріння англійською мовою на основі принципу наочності [Електронний ресурс] / Шемуда М. Г.// – Режим доступу:<http://naub.oa.edu.ua/2012/osoblyvosti-formuvannya-hramatychnyh-navychok-hovorinnya-anhlijskojy-movoyu-na-osnovi-pryntsyru-naochnosti/>. – заг. з екрану

Мазур Ю. Я.

кандидат педагогических наук,
кафедра практики иностранной речи
та методики викладання
Хмельницький національний університет

АНАЛІЗ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГУМАНІТАРНОГО ПРОФІЛЮ

Ключові слова: система освіти, професійна компетентність, складники навчально-виховного процесу, підходи, принципи формування фахової компетентності.

Keywords: education system, professional competence, components of the educational process, approaches and principles of professional competence formation.

У процесі інтеграції у світову наукову спільноту підготовка різносторонньо обізнаного фахівця гуманітарного профілю який володіє високим рівнем професійної іншомовної компетентності постає одним із ключових завдань сучасної системи освіти. У таких умовах виникає необхідність аналізу та обґрунтування ключових підходів до формування професійної іншомовної компетентності.

Проблема формування професійної компетентності зазначених майбутніх фахівців вирішується науковцями з позиції різних підходів: системного, аксіологічного, діяльнісного, професійно-особистісного, контекстного та ін. Ураховуючи те, що розвиток цієї якості вважається досить складним процесом, виділяємо системний підхід як один із найбільш ефективних підходів до формування зазначеної компетентності. Підтвердженням цьому є численні наукові розвідки зазначеного підходу, зокрема, таких науковців, як В. Р. Афанасьєв, В. Р. Беспалько, Н. В. Блауберг, К. Ю. Кабанський, Н. В. Кузьміна, С. Л. Рубінштейн, Г. К. Селевко, Н. Ф. Тализіна, Е. Р. Юдін та ін.

Так, Н. В. Блауберг, Е. Р. Юдін вважають, що системний підхід – це загальнонаукове методологічне спрямування, яке сприяє розробці принципів, методів і засобів вивчення об'єктів, що становлять собою систему [4]. В. Р. Афанасьєв доповнює ідеї зазначених науковців та зазначає, що структура системи полягає у сукупності компонентів, взаємодія яких породжує (інтегративні, системні) якості [2]. Він також звертає увагу на те, що висока ступінь взаємозв'язку всіх компонентів структури забезпечує її цілісність. Структура і характер зв'язків складових визначаються природою елементів, що утворюють ціле, їх якісними і кількісними характеристиками. Рівень цілісності системи залежить від її цілеспрямованості, повноти набору компонентів, якості кожного компонента і щільності взаємозв'язків, як між компонентами, так і між кожним з них і цілим. Важливою ознакою системи є її інтегративний характер.

Системний підхід дозволяє розглянути особливості формування професійної компетентності вчителя та визначити її структуру, взаємозв'язки між елементами усередині системи і з зовнішнім середовищем; вивчити принципи функціонування

системи формування даної якості в педагогічній діяльності, а також процес управління даною системою [1, 5].

Характерною особливістю системного підходу визначаємо те, що відносно самостійні структурні складники навчально-виховного процесу, спрямованого на формування професійної іншомовної компетентності, розглядаються не окремо, а у їх взаємозв'язку і розвитку [2]. Зазначений підхід забезпечує таку організацію навчального процесу, яка, по-перше, орієнтована на досягнення поставленої мети, спроектованої з урахуванням особливостей суб'єктів навчально-виховного процесу і можливостей навчального закладу, і, по-друге, оптимально алгоритмізована відповідно до освітніх методів, засобів і форм.

Застосування системного підходу в педагогічній діяльності також дозволяє побудувати узагальнену технологію за допомогою методів системного аналізу і моделювання. Найбільш значущі досягнення системного підходу покладені в основу будь-якої педагогічної технології [3].

Отже, системний підхід до формування професійної іншомовної компетентності майбутніх вчителів початкової школи передбачає дослідження об'єкта освітнього процесу як складної системи, зокрема: визначення його індивідуальних характеристик і особливостей сприймання іншомовної інформації; знаходження з ним спільної мови на основі оцінки його індивідуальних якостей і, навпаки, оцінка індивідуальних якостей через його характеристику як цілісності. Застосування системного підходу до формування зазначеної компетентності здійснюється через засвоєння основних системних знань з установами міжпредметних зв'язків і уявлень про навколишній світ.

Література

1. Артем'єва Т. В. Взаємозв'язок потенційного і актуального розвитку особистості // Психологія формування та розвитку особистості / під ред. К. І. Анциферової. – М., 1981. – С. 67-68.
2. Афанасьєв В. Р. Наукове управління суспільством (досвід системного дослідження). – М: Политиздат, 1968. – 384с.
3. Беспалько В. П. Складові педагогічних технологій. – М: Педагогіка, 1989. – 189с.
4. Блауберг В. В. Системний підхід у соціальному пізнанні // Історичний матеріалізм як теорія соціального пізнання та діяльності. – М., 1972. – С. 155-157.
5. Болотов С. А. Компетентнісна модель: від ідеї до освітньої програмою // Педагогіка. – 2003. – №10. – С. 8-10.

Твердохліб Наталія Валеріївна.

Викладач
Вінницького обласного комунального
гуманітарно-педагогічного коледжу.
Аспірантка кафедри педагогіки
Вінницького державного педагогічного
університету ім.м.Коцюбинського.
науковий керівник – доктор педагогічних наук,
професор **Б.А.Брилін**)

Tverdokhlib Natalia
m. Vinnytsya. Ukraine

ФОРМУВАННЯ КОМПОНЕНТІВ ТА КРИТЕРІЇВ КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

***Анотація.** У статті проаналізовані педагогічні умови формування компонентно-критеріальної структури розвитку креативності у майбутнього учителя музичного мистецтва. В результаті аналізу досліджень різних вчених подається визначення компонентів та критеріїв креативності де розглядаються їх основні підходи до їх вивчення.*

Розглянуто та розкрито сутність, показники визначених компонентів, які ми повинен володіти майбутній учитель музичного мистецтва: музично-творчий, мотиваційний, когнітивний, креативно-діяльнісний, описані показники кожного з них та розкрито здібності креативно-діялісного компоненту. Зроблені висновки щодо необхідності дослідження компонентів та критеріїв креативності учителів музичного мистецтва.

Саме в цей час відбуваються зміни в розвитку особистості, відбувається професійне її становлення. Сьогодні важливо, якою особистістю повинен бути учитель музичного мистецтва та розглядаються їх креативні можливості. Вказана основна кваліфікаційна характеристика майбутнього учителя. Розглядається творчий потенціал особистості, як основна кваліфікаційна характеристика майбутнього учителя музичного мистецтва і набуває пошук шляхів підготовки майбутнього фахівця до креативної діяльності.

Здійснюється аналіз дефініції «креативне музикування», вказує на важливу роль вивчення музичних дисциплін у навчанні майбутніх фахівців, та розглядає, що креативний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах є складним процесом.

Ключові слова: компоненти, критерії, креативність, учитель музичного мистецтва.

BUILDING COMPONENTS AND CRITERIAS OF CREATIVITY IN THE FUTURE TEACHERS OF MUSIC

***Abstract.** In the article the pedagogical conditions of formation the component-criterial structure of developing creativity in the future teacher of music are analyzed. As a result*

of researches different scientists the determination of components and criterias of creativity is given, where the main approaches to their studying are considered.

The essence, indexes of identifiable components, which should have a future teacher of music: musical-creative, motivational, cognitive, creative-activity are considered and revealed, their indexes are described and abilities of creative-active component are revealed. Conclusions of the necessity of researching the components and criterias of creativity the teachers of music are made.

At this time the changes in personality development and its professional formation occur. Today it is important what kind of person should be a teacher of music and their creative possibilities are consider. The main qualification characteristic of future teacher is pointed. The creative potential of individual is considered, as the main characteristic of future teacher of music and becomes finding ways to prepare future professional to the creative activity.

The analysis of the definition of «creative music» is implemented, points out the importance of studying music courses in training future professionals, and considers, that the creative development of future music teachers at teacher training colleges is a complex process.

Keywords: components, criterion, creativity, a teacher of music.

Постановка проблеми. Сьогодні освіта потребує енергійних, професійно-креативних спеціалістів, здібних до творчої роботи зі школярами та дітьми дошкільних закладів. Розвиваюча навчальна діяльність студентів в педагогічних коледжах є місцем їх креативних розв'язань багатьох питань.

В умовах модернізації освіти творчий потенціал особистості розглядається як основна кваліфікаційна характеристика майбутнього учителя. З огляду на це набуває пошук шляхів підготовки майбутнього фахівця здатним до креативної діяльності. Адже вчитель музичного мистецтва є тією особистістю, на професійну діяльність якого покладено відповідальність за інтелектуальну, морально-естетичну, базисну підготовку підростаючого покоління.

Сьогоднішній спеціаліст – це висококваліфікована особистість, яка здатна до творчого мислення, вирішення проблем нестандартним шляхом, який діє самостійно, ініціативно.

Професія учителя музичного мистецтва в теперішній час вважається однією з складних яка пов'язана з музикою і звичайно вона пов'язана з творчістю. З роками, з розвитком держави, змінюються вимоги до викладання занять з музики, але зв'язок з творчістю залишається незмінним. У процесі роботи з майбутніми фахівцями кожна нова невирішена проблема вимагає від педагога її оригінального, креативного вирішення.

Учитель музичного мистецтва в педагогічному коледжі повинен бути високоосвіченою особистістю з музичними здібностями. Такий учитель зможе успішно виконувати свою роботу, коли рівень його професійної підготовки буде адекватний вимогам, поставленим суспільством перед системою педагогічної освіти.

Аналіз попередніх досліджень. Проблемою дослідження компонентів та критеріїв креативності займалася значна кількість науковців. Важливий внесок у їх вивченні зробили видатні вчені та педагоги: В.Антонішина, Н.Добровольська, О.Дунаєва, О.Куцевол, Е.Лузик, А.Лук, Л.Мороз, Н.Орлова, Л.Петришин, В.Фрицюк. Чільне місце проблема компонентів та критеріїв креативності посідає в концепціях зарубіжних вчених: Дж.Гілфорда, Е.Торренса, які вказують, що не існує однозначного

Рис.1. визначення компонентів та критеріїв креативності. Незважаючи на значний доробок вищезазначених науковців, відсутні дослідження з методики формування у майбутніх учителів музичного мистецтва компонентів та критеріїв креативності.

Мета статті – розглянути та розкрити компоненти, критерії креативності, якими повинен володіти учитель музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Вивчення музичних дисциплін відіграє важливу роль у навчанні майбутніх фахівців це: опанування теоретичними та практичними знаннями, розвиток музичного мислення, музичного слуху, відчуття, самовдосконалення, виконавської майстерності та інше. Для цього необхідно розвивати в них креативність, яка має свої компоненти та критерії. Наприклад, в своїх дослідженнях Л.Мороз виділяє в структурі креативності особистості такі компоненти: когнітивний, конативний, мотиваційний та діяльнісний [3].

Н.Міщенко критеріями оцінювання ефективності процесу формування професійної креативності майбутніх учителів початкової школи визначає мотиваційний (самопізнання творчого потенціалу), когнітивний (самовдосконалення творчого потенціалу), діяльнісний (самореалізація творчого потенціалу) [4].

Н.Орлова у своїх працях розглядає педагогічну готовність до виховної діяльності як інтегральну якість і виділяє в ній такі компоненти: мотиваційний, морально-орієнтаційний, змістово-операційний, емоційно-вольовий, оцінний, психофізіологічні [2, с.13].

На наш погляд, креативні можливості майбутніх учителів музичного мистецтва складаються із: здібності до творчості, уміння творчо мислити і мати творчу мотивацію (рис.1). Так уміння творчо мислити визначає гнучкість і винахідливість в пошуку вирішення проблеми.

У контексті дослідження різних підходів до креативного музикування визначаємо, що цілеспрямоване, усвідомлене виявлення креативних можливостей у майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах розкриваються через такі компоненти як: мотиваційний, когнітивний, музично-творчий, та креативно-діяльнісний.

Мотиваційний компонент креативності – це активність, бажання особистості втілити в виконавську діяльність свій задум, дії якого направлені на реалізацію своєї мети.

Когнітивний компонент – це сукупність всіх знань комплексу навчальних дисциплін (педагогіки, психології, методики музичного виховання, теорії та історії музики та ін.), що є підставою для творчих завдань.

Музично-творчий компонент – це творчі здібності, якими повинен володіти студент і завдяки яким створювати новий творчий результат творчого завдання.

Креативно-діяльнісний компонент характеризується сукупністю педагогічних знань, умінь та навичок, які майбутні учителі музичного мистецтва використовують під час навчання у педагогічних коледжах, та на практиці в школі (гра на музичному інструменті, уміння підбирати акомпанемент, імпровізувати тощо).

Креативне музикування – це продуктивна музична діяльність, у якій кожен може проявляти свої творчі здібності: у грі на музичному інструменті, імпровізації, створенні музики, саме це розвиває творчу індивідуальність майбутнього фахівця, яка розкривається в неординарності, та створенні нового.

Н.Добровольська визначає такі критерії креативності майбутніх менеджерів невиробничої сфери: мотиваційно-ціннісний (спонукально-аксіологічний критерій), когнітивний (інформаційно-пізнавальний критерій), поведінковий (дієво-практичний критерій) [1].

На основі вивчених праць вчених, які досліджували компоненти та критерії креативності виділяємо наступні:

- мотиваційний критерій (проявляється зацікавленістю до творчої діяльності);
- когнітивний критерій (рисами якого є педагогічні знання студентів про умови та способи розвитку креативності в своїй творчій діяльності);
- операційно-діяльнісний (творчі вміння, можливість креативно навчати учнів).

Говорячи про майбутніх учителів музичного мистецтва, потрібно звернути увагу на сутність і специфіку музичних знань, тому, до діяльнісного компоненту креативності ми відносим:

- музичну пам'ять;
- здібність узагальнювати, підсумовувати музичний матеріал;
- здібність сприймати музичний матеріал;
- здібність до музичного мислення;
- оригінальні рішення творчих завдань;
- почуття музичних образів;
- музична інтуїція.

Показниками компонентів креативності студентів майбутніх учителів музичного мистецтва виступають: музично-творчий компонент, когнітивний компонент, мотиваційний, креативно-діяльнісний.

- Музично-творчий компонент: бажання музично-творчої дії, винахідливість, швидкість мислення;
- когнітивний компонент: знання з основного музичного інструменту, аранжування, сольфеджіо, теорії музики та ін.;
- мотиваційний компонент: інтерес, потреба оволодіти необхідними знаннями, професійна мотивація;
- креативно-діяльнісний компонент: оригінальність мислення;

Конкретно розглянемо показники кожного компонента:

1. Бажання музично-творчої дії – це ознака креативності, яка характеризується створенням нового творчого результату, який має відрізнитись від інших, це особисте написання музичного твору, чи написання до пісні музичного супроводу.

2. Винахідливість – створення незвичного, оригінальне виконання творчих завдань чи музичного твору, розв'язання різних музичних задач під час слухання музики за допомогою уяви, відчуття, інтуїції.

3. Швидкість мислення – уміння швидко переходити від одного завдання до іншого, уміння знаходити нові, незвичайні рішення.

Показниками когнітивного компонента є знання з спеціальних музичних дисциплін: основного музичного інструменту, аранжування, сольфеджіо та ін.

Серед показників мотиваційного компонента визначаються:

1. Інтерес до творчих завдань, до обраної майбутньої професії (цікаве те, що вмієш, про що найбільше знаєш).

2. Професійна мотивація – бажання постійно самовдосконалюватись, розвивати професійні якості.

Показниками креативно-діяльнісного компонента є:

1. Оригінальність мислення – це використання набутих умінь, знань, навичок для втілення ідеї в реальність в результаті чого проявляється творча індивідуальність.

2. Самостійність у використанні набутих знань в процесі вирішення творчих завдань (проявляється у вирішенні творчого завдання, самостійному використанні музичних знань у процесі підбору акомпанементу, імпровізації, тощо).

Показниками креативного музикування є: музикування з імпровізацією – передбачає вираження музики, яка «звучить в душі», любим зручним способом. Рівень музикування залежить від знань, умінь та навичок.

Показниками знань є:

1. Педагогічні (основа розвитку креативності).

2. Естетичні (інформація з різних джерел).

3. Методичні (виконавські навички, технічні прийоми тощо).

Висновки. Враховуючи той факт, що креативний розвиток майбутніх учителів музичного мистецтва в педагогічних коледжах є складним процесом, а креативність особистості є багатоаспектним феноменом, який підлягає вивченню, ми робимо висновок, що майбутнім учителям музичного мистецтва потрібно формувати компоненти та критерії для їх креативного розвитку.

Грамотне формування компонентів та критеріїв креативності у майбутніх фахівців приводить до розвитку їх креативності. За таких умов підвищується творчість студентів, зацікавленість музичною діяльністю, та розвивається їх світогляд.

Література

1. Добровольська Н. Формування креативності майбутніх менеджерів невиробничої сфери засобами ділових ігор. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук, 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, Вінниця. – 2015. – с.6.
2. Орлова Н. Підготовка майбутнього вчителя-вихователя у ВНЗ як визначальний етап його професійного становлення / Н.Орлова // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія. Випуск 7. – Вінниця, 2002. – с.13.
3. irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe
4. [176.105.99.186:8081/.../Мищенко%20Н.%20І.\(133\).pdf](http://176.105.99.186:8081/.../Мищенко%20Н.%20І.(133).pdf)

Чемоніна Л. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
(Бердянський державний
педагогічний університет),
Україна

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРАФІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЛІВОРУКИХ ПЕРШОКЛАСНИКІВ

Ключові слова / Keywords: *лівша / southpaw, ліворука дитина / left-handed child, початкова школа / primary school, графічна компетенція / graphic competence.*

Реформи, що відбулися останнім часом у системі початкової освіти взагалі й мовної зокрема, спрямовані на доступне навчання першокласників в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі.

Загальновідомо, що в кожному класі є діти із домінантною лівою рукою, які вимагають особливого підходу до навчання письма. Сучасні науковці розрізняють ліворуких учнів і лівшів. Так, до першої групи належать молодші школярі, в яких переважають лише дії лівою рукою. Лівшами прийнято вважати тих першокласників, у яких домінують ліва рука, ліва нога, ліве око тощо [4]. Отже, за наявності у класі таких дітей педагог має корегувати методику їх навчання, не наполягаючи на переучуванні їх на письмо правою рукою [2].

Зазначене вище дозволяє нам констатувати, що формування в ліворуких першокласників графічної компетенції вимагає особливого підходу з боку вчителя. Ми згодні з М. Безруких, Н. Зубік та Н. Манько, які виокремлюють дев'ять етапів у процесі опанування цим контингентом молодших школярів технічними і графічними вміннями й навичками.

Так, на першому етапі головне завдання педагога – навчити дітей правильно сидіти під час письма. Ураховуючи фізіологічні особливості ліворуких учнів, доцільно їх садити ближче до вікна, що зменшує тінь, яка проектується на зошит.

Другий етап покликаний сформуванню в першокласників вміння правильно тримати ручку та розташовувати зошит на парті.

На третьому етапі формування графічної компетенції вчитель має навчити дітей із домінантною лівою рукою правильно рухати рукою під час письма.

Четвертий етап передбачає розвиток умінь бачити паралельність ліній, малювати і писати їх паралельними, що є дуже важливим у зображенні писемних букв, адже паралельність додає письму чіткості, акуратності, робить його легшим для сприймання [1; 3; 4].

П'ятий етап ставить перед учителем наступне завдання – навчити першокласників зображувати праві й ліві, верхні й нижні півовали з різними напрямками рухів руки. Нам імпонує позиція І. В. Цепової, яка доречно вказує, що ліворуким учням, на відміну від праворуких, легше зображувати півовали рухом за годинниковою стрілкою, а складніше – проти неї. Саме тому зображення рядкових писемних

літер, які містять овали чи півовали викликає в них значні труднощі, а інколи призводить і до дзеркального зображення [1; 3; 4].

Мета шостого етапу – формування в ліворуких дітей уміння писати овали й кола. Діти мають чітко усвідомити, в чому полягають відмінності цих фігур та навчитися вписувати коло у квадрат (клітинку), а овал – у прямокутник (дві клітинки). На цьому етапі доцільними є вправи, що передбачають рухи руки від середини та рухи в середину.

Сьомий етап спрямований на формування в першокласників уміння вільно пересувати руку в рядку, що є дуже важливим у процесі навчання письма. Головне завдання – навчити дітей, що мають домінуючу ліву руку, пересувати руку зліва направо за лінією письма. Для цього, на думку М. Безруких, Н. Зубік, Н. Манько та І. Цепової, доцільно використовувати вправи «хвилі», «доріжки», «лабіринти» тощо. Ширина доріжок має поступово звужуватися. Під час виконання графічних вправ обов'язково позначають стрілочкою початок і напрямок зображення ліній [1; 3; 4].

Оскільки написання букв пов'язане з достатньо жорсткими обмеженнями висоти й ширини кожного графічного елемента, на восьмому етапі вводяться обмежувальні лінії. Отже, молодші школярі вчать писати графічні елементи на розлінованих аркушах. Значна частина часу відводиться на роз'яснення, що таке рядок, як розташовуються елементи в ньому, де середина рядка, де верхня і нижня лінії, додаткові лінії [1; 3; 4].

Останній дев'ятий етап передбачає виконання учнями 1 класу одного з найскладніших видів підготовчих вправ – зображення елементів писемних літер. Саме вміння правильно відтворювати основні й додаткові елементи у подальшому визначає написання дітьми букв, складів, слів і речень, а, отже, – сформованість графічної компетенції молодших школярів із домінуючою лівою рукою.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М. С. Навчання грамоти в 1 класі / М. С. Вашуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 224 с.
2. Опис ключових змін в оновлених програмах початкової школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-09-6pdf.pdf (дата звернення 29.11.2016).
3. Прищепка К. С. Навчання грамоти / К. С. Прищепка. – К.: Форум, 2002. – 143 с.
4. Цепова І. В. Навчаємо письма ліворуких дітей / І. В. Цепова. – Харків: Видавництво «Ранок», 2009. – 128 с.

Семенець Л. М.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри охорони праці
та цивільної безпеки,

Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
Україна

ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ОСНОВИ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»

Ключові слова: основи охорони праці та безпека життєдіяльності, студент, комп'ютерне навчання, навчальні проекти.

Інформаційні потоки, які з кожним днем зростають, потребують осмислення та структурування людським інтелектом. Не винятком з цих глобальних процесів є і виховання та освіта студентів з безпечної життєдіяльності, яка за останні десятиліття значно змінилася та набула нового змісту. Дисципліна «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» стала необхідною в сучасних умовах інтенсивного розвитку урбанізації, техногенного навантаження та надзвичайних ситуацій, які з великою частотою виникають сьогодні в Україні. Актуальність даного питання має місце в сучасному освітньому середовищі, адже сьогодні якісне викладання дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет [2, с. 106].

Оволодіння студентами курсом «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» передбачає використання засобів сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій навчання. Комп'ютерне навчання реалізує технологічний підхід, котрий репрезентує спосіб дій у процесі розв'язування базових (прикладних і практичних), навчальних і навчально-теоретичних задач з дисципліни [4, 134-135].

1. Проектування системи роботи на комп'ютері у вигляді ієрархії навчальних задач, змістове планування способів їх розв'язування. Вибір режиму комп'ютерного навчання в процесі управління навчальною діяльністю студентів.

2. Постановка базової (прикладної, практичної) задачі. Моделювання задачної ситуації, графічна інтерпретація знаково-символьної моделі за допомогою комп'ютера. Знаходження способу розв'язування задачі у вигляді ієрархії дій. Виконання за допомогою комп'ютера операцій, що входять до визначеної системи дій. Контроль етапу моделювання та знаходження способу розв'язування задачі, змістова оцінка засвоєння дій.

3. Фіксація за допомогою комп'ютера навчальних дій, способів їх виконання в процесі розв'язування типових задач (формування змістових узагальнень); побудова навчальної моделі як ієрархії дій. Контроль етапу навчального моделювання та змістова оцінка його засвоєння.

4. Конструювання системи часткових задач, що розв'язуються в рамках побудованої навчальної моделі, їх фіксація за допомогою комп'ютера. Розв'язування створених задач (комп'ютерне виконання операцій, що входять до структури навчальних дій). Контроль етапу формування вмінь і навичок (за комп'ютерної підтримки), змістова оцінка рівня засвоєння способу дій.

5. Змістовий аналіз способу комп'ютерного навчання. Контроль за виконанням попередніх етапів, змістова оцінка сформованості узагальненого способу дій і виконаної діяльності в цілому. Постановка задачі вищого рівня теоретичного узагальнення (навчально-теоретичної), проектування способу її розв'язування за комп'ютерної підтримки.

Застосування ІКТ пов'язуємо зі створенням (розробкою) навчальних проєктів дослідницько-пошукового типу. Організація роботи студентів над навчальним проєктом під час вивчення теми (змістового модуля) з курсу «Основи охорони праці та безпека життєдіяльності» здійснюємо за такою схемою [4, с. 136]:

1. Вибір теми проєкту, визначення кількості його учасників.

2. Організація навчального діалогу з метою чіткої постановки навчально-теоретичної задачі-проблеми, що має розв'язуватися в рамках вибраної теми. Обґрунтування її значущості, місця і ролі в майбутній професійній діяльності.

3. Колективне конструювання системи завдань, що мають розв'язуватися в рамках поставленої проблеми.

4. Розподіл завдань, організація колективно розподіленої дослідницько-пошукової діяльності (групової, парної, індивідуальної).

5. Контроль та змістова оцінка попередньо одержаних даних, знайдених способів розв'язування.

6. Захист проєкту, його презентація та опонування. Змістова зовнішня оцінка проєкту та формулювання висновків щодо його реалізації в майбутній професійній діяльності.

7. Постановка навчально-дослідницької задачі, що пов'язана з розробленим проєктом і має розв'язуватися індивідуально під час виконання дипломних робіт.

У рамках визначеної організаційної схеми (на третьому і четвертому кроці) застосовуються теоретичні методи дослідження, до яких належать історичний і логічний, аксіоматичний і структурно-системний, моделювання та сходження від абстрактного до конкретного.

Послугуючись представленою навчально-методичною моделлю, а також використовуючи окреслений спосіб колективно-розподілених дій студенти реалізують проєктну технологію, розробляють навчальні проєкти, у яких представлені різні тематичні напрями з курсу основ охорони праці та безпеки життєдіяльності. У їхній професійній підготовці дотримується думка про те, що навчання проєктуванню є способом формування взаємодії із природним, техногенним середовищем і засобом формування в студентів навичок проєктної діяльності [1, 3].

Підсумовуючи, зазначимо, що застосування методу проєктів в умовах методично виваженого використання інформаційно-комп'ютерних технологій відкриває додаткові можливості для збагачення змістового і процесуального компонентів навчання студентів основам охорони праці та безпеки життєдіяльності.

Список використаних джерел:

1. Пахомова Г. Метод проектів на уроках інформатики // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – № 2. – С. 38–41.
2. Поведа Т. П. Удосконалення процесу вивчення курсу «Безпеки життєдіяльності» в університеті засобами інформаційно-комунікаційних технологій // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка. Серія: Педагогічна. - 2014. – Вип. 20. - С. 106-108.
3. Сазоненко Г. С. Проектна педагогіка у системі оновлення навчально-виховного процесу у ліцеї // Метод проектів: Традиції, перспективи, життєві результати. – Київ, 2003. – С. 125–133.
4. Семенець С. П., Семенець Л. М. Елементарна математика (підготовлено на основі концепції розвивальної освіти) : [навч.-метод. посіб.]. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 244 с.

Tynkaliuk O.V.

Candidate of pedagogical sciences,
associate professor

Department of foreign languages for sciences
Lviv National Ivan Franko University,
Ukraine

MAIN QUALITIES OF THE FUTURE ECONOMISTS TO ORAL AND WRITTEN COMMUNICATION IN THE PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Abstract: *In this paper the author gives a thorough analysis of the main qualities of future economists to oral and written communication in the process of learning the English language. The article deals with the problem of key notion of the research paper “professional foreign language communication of the economist”. Moreover, the research highlights the specific goals and organization features of the professional foreign language communication of the future economists. The writer singles out two main groups of qualities of the manager which include communication skills. The paper investigates the impact of personal and professional qualities of the future economists on efficient organization of the professional foreign language communication in the global workplace.*

Key words: specialists of economic profile, oral and written professional foreign language communication, personal and professional qualities qualities.

Taking into account that today a significant number of Ukrainian enterprises cooperate with transnational corporations, foreign companies with head offices in Ukraine and abroad, participate in international projects, carry out foreign investments and have an access to global market it increases the need for specialists who are not only highly competent in their field of activity, but those who are fluent in foreign languages for professional communication. Therefore, depending on the type of work and activity, foreign language can become an integral part of any economic profession.

Primarily, an economist is a specialist who deals with the analysis of financial and economic activity (of the enterprises, etc.) with the aim to improve it [8, 429]. The aim of the higher educational institutions of Ukraine is to train specialists of economic profile in various specialties. In particular, economic faculty of Lviv national Ivan Franko University trains specialists of educational qualification levels “Bachelor”, “Specialist” and “Master” for full-time and extramural study in the following specialties: “Finance and Credit”, “Accounting and Auditing”, “Marketing”, “Economic Cybernetics”, “Management”, “Banking”, “Applied Statistics”, “Economics Theory” and “International Economics”.

Specialists of economic sphere perform various types of work. In our study we assume that a significant place in the professional activity of the economist takes communication in a foreign language environment, associated with a range of skills of the specialist which requires knowledge of mental characteristics, rules of speech etiquette, behavior inherent to native speakers.

Professional foreign language communication (PFLC) of the economist is de-

defined as an integrable concept, which represents interactive cooperation of the specialists of economics sphere with colleagues, business partners, customers of enterprises and other individuals in professional foreign language activity, caused by the industrial needs of cooperation with foreign partners, organizing of contacts in foreign language environment, necessity of exchange of information, professional knowledge, experience of professional activity, etc. [10, 31]. That's why taking into consideration the peculiarities of professional foreign language communication of the specialist of economical sphere by teachers, who are engaged in the teaching process of students is one of the most important pedagogical conditions of readiness formation to PFLC.

First of all, we must consider that professional foreign language communication of the economist has specific goals and differs from others by:

the diversity of professions in the field of economy and, consequently, the specificity of professional communication for each of them;

the features of organization of the PFLC, which provide: the use of *verbal and non-verbal means of communication* with the significant impact of the latter one on the process of PFLC; the use of *monologue, dialogue speech* in the process of professional communication, *specific vocabulary*; modeling *standard and non-standard* situations related to the performance of the official duties of the specialists arising in the solution of group or individual problems; specific of *interaction between communicants* in the systems of different levels ("manager-subordinate", "subordinate-subordinate", "head-head", "firm-firm", "organization-organization", etc.) related to differences in status, role functions, requirements for communicants, awareness of the subject of communication.

personal and professional characteristics of the economist, namely: the development of professional *thinking*; mastering the *culture of communication* (availability of behaviour patterns, formation of appropriate communication style); *personal and professional qualities*; *business etiquette skills, business and professional communication skills*; mastery of the *complex of competencies* inherent to economist (social and personal, instrumental, general scientific and general professional, specialized professional); formation of the *foreign language professional communicative competence*, necessary for PFLC.

Next, it is important to remember that professional foreign language communication provides a number of abilities of future specialists regarding the use of foreign languages in the sphere of economy. Therefore, given works [2; 3; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11] characterize the main abilities of future economists. That is to say, we should pay attention to their formation while teaching foreign language.

Secondly, *the ability to oral foreign language communication in a foreign environment* includes: rich active vocabulary and skills of future specialists to use passive vocabulary while interacting with foreign partners; the ability to express thoughts accurately in a foreign language; discussion of production issues to reach understanding with partners; adequate usage of speech models (address, politeness, apology, agreement, etc.); good understanding of monologue messages defined by the sphere of activity and the standard and non-standard situations arising in the performance of professional duties; ability to organize and be engaged in a foreign language dialogue with partners, using appropriate techniques and methods of oral communication for the effective performance of professional tasks; ability to verbal exchange of information according to the requirements of professional activities for different business

meetings, conferences, presentations, etc.

Thirdly, *the ability of future economist to establish written contacts in situations of professional foreign language communication* involves: the usage of lexical and grammatical minimum, appropriate methods and techniques for written communication while establishing written business contacts, designing professional documentation in foreign language; ability to conduct business correspondence in a foreign language on particular issues, using the background cultural and cross-cultural knowledge, demonstrating intercultural understanding and professional knowledge; ability to fill out questionnaires, record information, summarize material, prepare reports; ability to perform two-way translation of professional documents using terminological bilingual and electronic dictionaries.

Finally, we should recall that *the ability of future economist to the theoretical understanding of professional foreign language literature and its practical usage in professional activity* also plays an important role, as it provides the ability: to implement reading in a production environment, using lexical and grammatical minimum and professional foreign language sources (printed, electronic); to carry out analytical review of professional foreign language sources (text, graphic, audio and video information), using appropriate search techniques to solve production problems; to work with contracts, releases about the partnership, the results of patent search advertising, for the resolution of production issues; to use a computer-aided translation systems for processing foreign sources.

From our point of view, an efficient organization of professional foreign language communication significantly affects personal and professional qualities of speakers. Thus, the formation of readiness of the future experts in economics to professional foreign language communication involves the acquisition of skills, which give them the opportunity to establish contacts with foreign partners, negotiate with them, have skills of writing business correspondence, make business papers, have access to professional information from foreign sources for analytical review of data, regarding markets, market research, successful business, organization of cooperation with foreign firms, and the like. Based on these considerations and analysis of function, peculiarities of professional activity of the economist and analysing of scientific literature ([4; 9; 10; 12], etc.), we have singled out two **main groups of qualities** of the manager.

Personal qualities include a range of volitional characteristics, moral, mental, political, aesthetic, religious, business and organizational skills of the personality, psychological and individual orientation and the like. *Volitional* properties of the manager are: dedication, determination, independence, courage, self-control, confidence, etc. To *moral and mental characteristics* belong: honesty, integrity, truthfulness, sincerity, modesty, simplicity, responsibility, high standards for themselves and others; justice, kindness, fairness, respect in relations with subordinates, the ability to create mood in the team that promotes productive activity; willingness to establish contacts with subordinates, the desire to protect their legitimate interests; the capacity for empathy, knowledge of human psychology; tact; objectivity and perception of criticism; tolerance; wisdom; communication skills, ability to listen and hear; developed sense of humor; sense of personal responsibility, the capacity for reflection and empathy, etc.

Professional qualities of the future manager make up a system of competences, organizational skills, knowledge of fundamental, professionally oriented sciences and humanities and skills to perform their professional duties, abilities to make quick independent

decisions, consistently providing their implementation, the ability to carry out a qualified analysis of the situation and understand the difficult circumstances; to develop alternative solutions and select the most efficient ones, clearly assign tasks to subordinates and exercise effective control over their implementation, to remain self-critical in assessing the results of activities; *organizational skills* help future specialists to assess the situation, prioritize tasks, set dates for deadline; make reasoned decisions in time, coordinate these plans with the actual conditions and to ensure their implementation; direct and supervise activities of subordinates; efficiently distribute the work among the employees and instruct them to provide their interaction; to achieve real personal responsibility for the performance of each delegated task; to take calculated risk; to use external factors for the goal achievement; to create optimal combination of available resources [8]; *management skills* include high communicative culture, efficiency, organization, flexibility and communication skills.

Conclusions and Perspectives. In summary, we should note that we have examined the professional foreign language communication features of the future economists closely related to specific aspects of professional economic sphere, taking such features into account will improve the efficiency of professional foreign language training of students-future economists. The next stage of our research will be devoted to constructing and implementation of the model of readiness formation of the future economists to professional foreign language communication in higher educational institutions of Ukraine.

References:

1. Бичок А. В. Формування культури професійного спілкування майбутніх менеджерів (Теорія і методика професійної освіти). Дис. ... канд. пед. наук. Тернопіль, 2010. 296 с.
2. Закон України „Про зовнішньоекономічну діяльність”. – Зовнішньоекономічна діяльність. Збірник систематизованого законодавства. Газета української бухгалтерії. – № 43/1. – 2 (510), 21 жов. 2002. – С. 8–29.
3. Закон України “Про освіту” // Освіта в Україні : Нормативна база. – [2-е вид.] – К.: КНТ, 2006. – С. 10–11.
4. Замкова Н. Л. Формування професійних якостей майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності у процесі вивчення іноземних мов. Автореф. дис. канд. пед. наук. Київ, 2005.–20 с.
5. Коломієць С. С. Навчання спеціалістів професійно-орієнтованого спілкування із зарубіжними партнерами (на матеріалі англійської мови). Автореф. дис. канд. пед. наук. К., 1993.– 17 с.
6. Небава М. І., Прадівляний М. Г Особливості професійного іншомовного спілкування менеджерів зовнішньоекономічної діяльності [Електронний ресурс]. 2008. – Режим доступу: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/Pradivlyanny.php> (Дата звернення: 05.11.2011).
7. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Г. Є. Бакаєва, О. А. Борисенко, І. І. Зуєнок, В. О. Іваніщева, Л. Й. Клименко, Т. І. Козимирська, та ін. К., 2005. 119 с.
8. Романова Е. С. 99 популярних професий. Психологический анализ и профессиограммы / Е. С. Романова. – [2-е изд.] – Питер, 2008. – 462 с.
9. Скібіцька Л. І. Організація праці менеджера: [навч. посібн.] [Електронний ре-

- курс]. 2010. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15281113/menedzhment/organizatsiya_pratsi_menedzhera_-_skibitska_li (Дата звернення: 08.01.2014).
10. Тинкалюк О.В. Педагогічні умови формування готовності майбутніх економістів до професійного іншомовного спілкування (Теорія і методика професійної освіти). Дис. ... канд. пед. наук. Тернопіль, 2014. 229с.
 11. Ярошук І. Д. Професійне спілкування майбутніх економістів: теорія та технологія: монографія / Ірина Ярошук. – Тернопіль: Крок, 2011.–199 с.
 12. Andrews-Hayes P. Communication for business and the professions. Madison a. o.: Brown & Benchmark, 1995. – xvi+493 p.

ПОД- СЕКЦИЯ 6. Теория, практика и методы обучения.

Герасимова Маргарита Ігорівна

магістр фізичного виховання,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради, м. Харків

Школа Олена Миколаївна

кандидат педагогічних наук, доцент,

декан факультету фізичного виховання,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради, м. Харків

Глебов Денис Віталійович

магістр фізичного виховання,

Комунальний заклад

«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради, м. Харків

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ОБОВ'ЯЗКОВИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Ключові слова: заняття, фізичне виховання, підготовка, студенти.

Keywords: classes, physical education, preparation, students.

Галузеві стандарти вищої освіти, спрямовані на формування у студентів певного обсягу теоретичних знань, практичних вмінь та навичок, що мають опанувати студенти під час навчання. Особливе значення приділяється смисловою наповненню окремих дисциплін як складової частини навчальних планів вищих навчальних закладів [5]. Особливе місце навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищій школі визначається її метою – впливом на особистість майбутнього фахівця, а саме, формування в нього особистої фізичної культури.

Таким чином, навчальна дисципліна «Фізичне виховання» у вищій школі, водночас виконує пізнавальну, виховну, навчальну і профілактичну функції. Система організації аудиторної та позааудиторної фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи вищих, професійно-технічних та позанавчальних закладів спрямована на реалізацію основних напрямів Національної доктрини розвитку освіти України в ХХІ столітті, затвердженої Указом Президента України та Цільової комплексної програми «Фізичне виховання – здоров'я нації» і впроваджується у зазначених навчальних закладах, незалежно від підпорядкування та форми власності з метою: активізації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи всіх ланок системи освіти.

Фізичне виховання виступає як обов'язковий компонент підготовки студентів вищих навчальних закладів. А проведення масових фізкультурно-спортивних заходів є одним із додаткових елементів системи фізкультурної освіти молоді. Масові фізкультурно-спортивні заходи – це ігрова діяльність, учасники якої з урахуванням віку, статі, рівня фізичної підготовленості, мають приблизно однакові можливості в

досягненні перемоги в доступних їм вправах. Зазначена доступність досягається спеціальним вибором змагальних вправ, складності та довжини дистанцій, ваги снарядів, які використовуються, а також тривалістю та інтенсивністю виконання вправ.

Фізичне виховання – спеціально організований процес усебічного розвитку і формування морально-вольових здібностей, а також розвитку життєво важливих рухових навичок та умінь людини [1]. Більшість авторів намагаються змінити традиційне викладання фізичного виховання за рахунок введення до програм різних видів спорту, які є сьогодні популярними серед молоді. Таким чином, можна узагальнити зміст фізичного виховання як навчальної дисципліни. Тому і зміст фізкультурно-спортивних заходів для студентів вищих навчальних закладів залежить від мети та періоду тренувань:

Підвищення рівня фізкультурних знань, надання можливостей випробувати свої сили в тих чи інших вправах: проводять показові змагання за участю чоловіків, жінок, дітей різного віку.

Агітаційно-пропагандистська спрямованість: відкриті змагання, конкурси, бліцтурніри за участю всіх бажаючих, а також змагання студентів-новачків.

Забезпечення емоційності занять, стимулювання результатів, ефективність занять, вирішення виховних завдань: у процесі тренувальної роботи проводять змагання навчально-тренувальної спрямованості.

Успіх організації та проведення змагальних заходів залежить від чіткого та раціонального їх планування впродовж навчального року. У плані фізкультурно-спортивних заходів змагальної спрямованості достатньо виділяти два розділи: комплексні фізкультурні заходи, змагання з видів спорту (вправ) для студентів. У сфері фізкультурно-оздоровчої діяльності першокурсників часто проводяться змагання за спрощеними правилами.

Проведений аналіз доводить, що переважну більшість часу фізичне виховання було обов'язковим складовим компонентом підготовки фахівців. Незважаючи на різноманітність форм і методик, що використовувались, фізичне виховання переслідувало мету – розвиток фізичної культури особистості. Наявна законодавчо-нормативна база передбачає втілення, за вибором ВНЗ, нових форм і методик викладання цієї дисципліни, що не суперечать галузевому стандарту вищої школи [2, 3, 4]. Сьогодні, фізичне виховання багато в чому втрачає своє призначення – не відчувається перехід від обов'язкових занять до формування потреби у виконанні фізичних вправ і занять спортом, недостатнім є вплив його засобів на особистість студентів. Це обумовлює необхідність застосування нових форм, поєднання ЗСЖ та організації фізичного виховання у ВНЗ. Основним шляхом реалізації цього завдання є диференціація змісту фізичного виховання на всіх курсах з урахуванням інтересів студентів.

Перспективи подальшого дослідження полягають в обґрунтуванні нових форм фізичного виховання у закладах освіти, спрямованих на розвиток особистості та формування стійкої потреби у майбутніх фахівців у здоровому способі життя.

Література:

1. Герцик М.С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт»: підручник / М.С. Герцик, О.М. Вацеба. – Х.: «ОВС», 2005. – 240 с.

2. Про затвердження навчальних програм з фізичного виховання для вищих навчальних закладів України I-II, III-IV рівнів акредитації (Наказ МОН України від 14.11.2003р. №757).
3. Про організацію занять з фізичного виховання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації (інструктивний лист МОН України від 25.11.2002 р. № 14/18.2-2181).
4. Фізичне виховання; Навчальна програма для вищих навчальних закладів України III – IV рівнів акредитації (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 14 листопада 2003 року, № 757).
5. Кривенцова І.В. Ретроспективний аналіз навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у ВНЗ / І.В. Кривенцова, А.О. Міненко, Б.В. Яковенко. – Х., 2014. – С. 23-27.

Rubinska B. I.

candidate of Pedagogical Science,
associate professor of Romance
and Germanic Languages and Translation,
National University of Nature Studies

THE ROLE OF PHONETICS IN TEACHING ENGLISH.

Key Words: pronunciation teaching, integration, correct pronunciation of phonemes, phonetic and grammar skills, poetry, rhythm and melody, biphonemic combinations, rules of reading,

Teaching Phonetics is very important in the process of teaching. Pronunciation teaching not only makes students aware of different sounds and sound features (and what this means) but can also improve their speaking immeasurably, which is one of the objectives of teaching English [1,2,3,4,5,6,7,8,9,10].

There are a number of books which aim to provide language practice in a professional sphere – Philology and other spheres. [11,12,13,14,15,16] A professor of English has to form certain number of skills: phonetic, grammar, lexical, orthographical skills of reading, writing speaking and listening. Within the limits of this system it is possible to integrate different elements of this system: phonetic and grammar skills, techniques of reading and orthography skills etc. [8]. We have analyzed communication at three levels, worked out principles of the choice and organization of materials and created a new course of teaching English based on integration. [7]

Integration in the process of teaching Phonetics and Grammar can be illustrated. Traditionally a professor of English pronounced the new words with one or two new sounds or sound combinations in new words or sentences. The students listened to the teacher. The next stage was the explanation of the meaning of these words with the help of translation. The students understood the difference in functioning of two sounds. Then they started practicing techniques of reading these words or sentences, paying attention to correct pronunciation of phonemes. [5,8,11,13] No attention was paid to grammar or orthography. We can balance these processes of differentiation by the process of integration.

For example, after studying the topic “Nouns” in grammar and rules of reading of the ending ‘s’/s/, /z/, /iz/. in biphonemic combinations /ks/, /gz/ etc. the students can be given the poem to read aloud, after putting all the lines in it in order.

The Doll

/s/

What does she do?

She ‘ laughs, ‘ talks,

‘ Wets, ‘ walks,

‘ Sleeps, ‘ drinks,

‘ Eats, ‘ blinks,

And ‘ asks for ‘ nothing.

/z/

She ‘ soothes, ‘ cries,

‘ lies in the ‘ crib
 ‘ Smiles, ‘ sings,
 ‘ Comfort ‘ brings.

/≡z/

She ‘ dances, en ‘ trances,
 A ‘ muses, a ‘ mazes,
 And ‘ causes no ‘ trouble.

We provide materials for teaching Grammar, Vocabulary and Phonetics, using integration as a tendency.[8]

Phonetics can provide students with materials that will give them insight into such integrated activities. The reader of poetry may not have experienced the event but through poetry it becomes part of him. Some may protest that they never read a poem. This may be true. But students listen to poetry each time they listen to songs. They enjoy rhythm and melody. With rhythm and melody the power of words multiply.

Students enjoy following a pattern of sound. Everyone likes talking and everyone likes what might be called doodling in sound.

It is easier to remember words when they are put into pattern. For example, students can easily learn terms like phoneme, allophone and many other things. Thus we created such poems for students:

★ ★ ★

★ ★ ★

A phoneme is very small:
 It moulds our speech like bricks a wall.

Allophones are the phoneme's clones:
 They change some qualities of phones.

A phoneme is very clear:

But they are different from clones,

It forms the syllables we hear.

‘ Cause they are various in form.

A phoneme can change the sense

‘t’ is plosiveless in ‘stone’, it is not the same in ‘trone’,

In pairs like ‘hens’ and ‘hence’

So, the allophones, as you see,

Cause ‘z’ is a phoneme, which changes the form, Are all different, we agree.

And ‘s’ is a phoneme, which is differentiating a meaning, a norm.

When a professor has integrated skills and one activity, the next stage is the integration of two or more activities. Let us give an example of such integration in the group work. Here we can divide the class into groups of four and give them different roles: a **speaker and reader**, who reads the article you have prepared on the topic they study from some distant place, so that other students can't see it and then dictates it to the **writer(s)**, who write(s) down what they hear from the **speaker, a controller and reader(s)**, who check(s) what was written by the **writer(s)** and who can stand up and see the text, the **speaker**, who listens, writes down notes and then presents the information to the other group(s).

List of Literature Used

1. Бех.П.О., Англійська мова: Навч. Посібник – К.: Либідь, 1992. – 227с.
2. Васильев В.А., Фонетика английского языка: Нормативный курс. –М.: Высшая школа., 1970. – 256 с.
3. Дворжецька М.П., Рубінська Б.І., Соколец І.І., Англійська мова у педагогічній сфері: Навч. посібник. – К.: ІЗМН., 1996. – 100 с.
4. Давыдов. М.В., Е.Н. Малюга Интонация коммуникативных типов предложений в английском языке: Учебник – М.: Издательство „Дело и сервис”, 2002. – 224 с.

5. Карневская Е.Б. Практическая фонетика английского языка: Учеб. Пособие / Мн.: Высш. Школа, 1990. – 279 с.: ил.
6. Колкер Я.М., Устинова Е.С. Обучение восприятию на слух английской речи: Учеб. Пособие для студентов высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр "Академия", 2002. – 336 с.
7. Інтегроване Навчання Фонетики англійської Мови в Процесі Спілкування.: Видавничий центр КДЛУ.-2000.-88с.
8. Baker, A. Ship or Sheep? An Intermediate Pronunciation Course. – Cambridge: CUP, 1985. – 168 p.
9. Basic Thematic Word List for English Language Students. – Київ.: Ленвіт., – 168 с.
10. Fedoriv, Ya. Methodology of Compiling Tests in Phonetics. //In.: IA TEFL – Ukraine Newsletter, Issue No 6, 1996. PP 28 – 29.
11. Gimson A.A. A Practical Course of English Pronunciation. London, – 3 – 100 pp.
12. Mortimer C. Sound. Right – Cambridge: CUP, 1982. – 98 p.
13. O’Deil, Felicity. English Panorama. A Course for Advanced Learners. Student’s Book.: Cambridge University Press, 1997. – 176 p.
14. English Vocabulary in Use. Students Book.: Cambridge University Press, – p. 36 – 37.
15. Roach, P. Introducing Phonetics – Harmondworth: Penguin, 1992. – 128 p.
16. Studies in Communicative Phonetics and Foreign Language Teaching Methodology. Selection of Articles. – Kyiv.: KSLU, 1997.
17. Topsy Turvy World. (Английский юмор в стихах). М.: Прогресс, – 320 с.

Rubinska Bronislava Illivna

candidate of pedagogical science

associate professor

of the European languages chair

Kyiv National University of Economics

Ukraine

INTEGRATION IN THE CHOICE OF CONTENTS OF TEACHING ENGLISH

In accordance with the new concept of education, there are three groups of disciplines in the curriculum of higher learning institutions:

- a) subjects, forming the world outlook and developing general speech culture, and also speech behavior of future specialists;
- b) theory- forming subjects for successful orientation in the world of knowledge, and for keeping up with innovation in the future profession and other related areas;
- c) skill – training subjects (G. I. Artemchuck, S. Yu. Nikolaeva).

Division of subjects into 3 groups and the study of disciplines of the first two groups, mostly in the native language, could not guarantee the achievement of the main goal in the education of financiers and accountants. Unfortunately, this rigid separation of the subjects is not helping the would-be financiers, accountants and bookkeepers to achieve a well-rounded professional competence.

There exist no programs for subjects of the integrated type which would help students, who have mastered particular disciplines, to realize professionally their written and spoken skills and habits in their future professional sphere.

It is necessary to create language course programs of the integrated type that will promote the development of a rich and versatile language competence. A less rigid division of language skills will produce a more varied curriculum, one that will stimulate both student and teacher and result in progress along the total battlefield of educating language users.

Let's consider the notion "INTEGRATION" from the point of view of Philosophy gives the following definition: "Интеграция (лат. integratio) восстановление, восполнение, integer- целый)сторона процесса развития, связанная с объединением в целое ранее разнородных частей и элементов. Процессы интеграции могут иметь место как в рамках уже сложившейся системы- в этом случае они ведут к повышению ее целостности и организованности,- так и при возникновении новой системы из ранее не связанных элементов. Отдельные части интегрированного целого могут обладать различной степенью автономии. В ходе процессов интеграции в системе увеличивается объем и интенсивность взаимосвязей и взаимодействий между элементами, в частности надстраиваются новые уровни управления"(14;215). This definition generalizes the understanding of the process of integration and is not connected with the pedagogical understanding of the above mentioned system of training. In psychology and pedagogical sciences integration is understood as inner unity of a group of people. The result of the integration of a personality is merger with other members of the group. This definition of integration gives us the possibility to consider this notion from the point of view of communication and activities. It is well known that there are different types of communication: socially-oriented, subject-oriented and interpersonal. (Leontyev;1979). Integration is especially important in the process of subject-oriented communication.

Let's have a look at integration from the point of view of professor-student communication. A professor of English has to form certain number of skills: phonetic, grammar, lexical, orthographical skills of reading, writing speaking and listening. Within the limits of this system it is possible to integrate different elements of this system: phonetic and grammar skills, techniques of reading and orthography skills etc. We have analyzed communication at three levels, worked out principles of the choice and organization of materials and created a new course of teaching English.

Integration in the process of teaching Phonetics and Grammar can be illustrated. Traditionally a professor of English pronounced the new words with one or two new sounds or sound combinations in new words or sentences. The students listened to the teacher. The next stage was the explanation of the meaning of these words with the help of translation. The students understood the difference in functioning of two sounds. Then they started practicing techniques of reading these words or sentences, paying attention to correct pronunciation of phonemes. No attention was paid to grammar or orthography. We can balance these processes of differentiation by the process of integration.

For example, after studying the topic "Nouns" in grammar and rules of reading of the ending 's'/s/,/z/,/iz/. in biphonemic combinations/ks/,gz//,/z/ etc. the students can be given the poem to read aloud, after putting all the lines in it in order. It's very important to form differentiation of sounds which mispronunciation can cause trouble in communication. We

can propose students exercises, which form this skill on the level of words and sentences and then pass over to the level of communication. These can be such exercises as: “ Sounds are different. Some of them are short, others are long. Compare the sound /i/ with /i:/ by repeating words after the speaker. /i:/ is long. Count to two silently to be sure it is long enough before a voiceless consonant. Count to three before a voiced consonant.

Translate the words into Ukrainian.

	i:		i:	i	i:	i	i:
bit	beet, beat	pip	peep	Bill Line	beeline	mill	meal
bif	beaf	knit	neat	bid	bead	mid	mead
bitch	beach	piss	peace	bin	bean / been	mizzles	measles
crick	creak	pitch	peach	biz	bees	pill	peal
chick	cheek	pick	peak, peek	dim	deem	rip	reap
chit	cheat	wrick / Rick	reek, wreak	din	dean	rill	reel
chip	cheap, cheep	sit	seat	dill	deal	sin	seen, scene
dip	deep	sis	cease	did	deed	skim	scheme
fit	feet	ship	sheep	fid	feed	spill	spiel
fist	feast	sick	seek	fizz	fees	still	steal
flit	fleet	six	seeks	fill	feel	sill	seal
grit	greet	sitter	seater	grid	greed	shin	sheen
grits	greet	slick	sleek	grin	green	till	teal
hip	heap	slip	sleep	hill	heel / heal	whiz / whizz	wheeze
hit	heat	slippy	sleepy	hid / his	heed / he's	will	wheel
kick	keek	slit	sleet	ill/ jinn	eel/Jean	win	wean
kip	keep	snick	sneak	kill	keel	wick	week
knit	neat	tick	teak	kin	keen	live	leave
list	least	twit	tweet	kid	keyed	Liz	lees
lip	leap	whip	weep, wheat	lid	lead	Linn	lean
lick	leak, leek	wit	wheat	lignite	league / knight		

Now listen to several sentences that feature both sounds and repeat them after the speaker.

Six sheep were sick on the ship. This chip is too cheap.

Jim eats cheap chips. You easily see the interest rate is three %.

After these exercises we recommend to pass over to listening activities. Here we can integrate phonetic, grammar and vocabulary skills. For example, after studying grammar topic “Past Simple” and rules of reading regular verbs we can propose such listening task: “Listen to the utterances containing the same or similar phonemic problems. If the speaker uses the pronoun ‘it’, ask him to specify what he means. Ask: “What exactly?”. And if the speaker mentions an action in the past, express your doubt whether it really happened. “With the help of it you can also form a very important activity such as asking for details, expressing doubt and many others, e.g. When doing these exercises ask your students to shut the left part of the Tapescript.

Tapescript	Keys
1. I don't know how they relaxed.	
2. Please, try to relax it.	
3. They looked young for their age.	
4. Charles, Prince of Wales, married lady Diana Spencer.	
5. I've seen friends handle it in different ways.	1. Did they really need any relaxation?
6. He mouthed the apple.	2. How exactly can I relax my muscle?
7. He trimmed his hair.	
8. I can contradict.	
9. Let me trim it.	
10. Don't mouth.	
11. He handled it in different ways.	
12. You really look it not a day older.	

Another type of task is connected with rules of stressing words in a sentence on different parts of speech.

Integration of Phonetics and Orthography can be realized with the help of such task as reading and writing words which illustrate each of the different sounds for each letter or pair of letters. Another type of this task, but on another level – the level of the text- would be: «Read the poem. Think about the difference

in pronunciation of the same letter combinations” or “The letter Ee in a stressed syllable. Read and learn the rules”.

/ i: / in an open syllable:

me, be, he, we, she, secret, detail

a) theme Pete complete lenient

b) / e / in a closed syllable

nephew step-father step-mother step-son

c) exceptions to be learnt by heart: / e / in an open syllable

every, present

/ i / in closed syllable

English, England, pretty

/ a: / in borrowed words

genre

Decide how to pronounce these words which group they belong to. Check them up in the dictionary, if necessary. Write the words and transcribe them.”

The integration of these skills in the process of oral or written communication is also integration.

This doesn't mean that professors have to give up the formation of separate skills. Integration is a tendency in teaching which is opposed to disintegration.

Creation of new integrated linguistic courses is conditioned by certain aims to the development of spoken models of discourse in modern methods of foreign language teaching. We have created an integrated course for students based on certain demands to the choice and organization of materials.

This course provides practice in both written and spoken communication. It is worth

mentioning that our university students are interested in learning English which is used in business as well as in other spheres. So students would improve their skills in performance exercises based on English speech communication culture, characteristic of different spheres.

When a professor has integrated skills and one activity, the next stage is the integration of two or more activities such as listening, reading, speaking and writing.

Let us give an example of such integration in the group work. Here we can divide the class into groups of four and give them different roles: **a speaker and reader**, who reads the article you have prepared on the topic they study from some distant place, so that other students can't see it and then dictates it to the **writer(s)**, who write(s) down what they hear from the **speaker, a controller and reader(s)**, who check(s) what was written by the **writer(s)** and who can stand up and see the text, the **speaker**, who listens, writes down notes and then presents the information to the other group(s).

BIBLIOGRAPHY

1. ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ: Теоретичний та науково-методичний часопис. – № 3. – Додаток 1: Інтеграція вищої освіти і науки. Інститут вищої освіти НАПН України – Київ, 2015. – 300 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page4>
3. Лернер И.П. Процесс обучения и его закономерности. – М.: Знание, 1980. – 96 с.
4. Леонтьев А.А. Психология общения: Учеб. пособие для студентов-психологов. – Тарту.: Изд-во Тарт. унта., 1974. – 210 с.
5. Леонтьев А.А. Педагогическое общение. – М.: Знание, 1979. – 470 с.
6. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологи. – М.: Наука. – 1984. – 444 с.
7. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
8. Миронова Т.Ю. Обучение устной экспрессивной речи в интенсивном курсе иностранного языка (Пробл. содержания обучения): дис. ... канд. пед. наук. – М., 1985. – С 51
9. Общая психология / А.В. Петровский, А.В. Бунилинский В.П. Зинченко и др.; под ред. А.В. Петровского. – 3-е изд., перераб и доп. – М.: Просвещение, 1986. – С 178.
10. Пак М.С. Проблема интеграции образования и науки
11. ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ: Теоретичний та науково-методичний часопис. – № 3. – Додаток 1: Інтеграція вищої освіти і науки. – Київ, Інститут вищої освіти НАПН України 2015. – С. 189-190.
12. Рубінська Б.І. Діяльнісні характеристики спілкування студентів: вищий рівень аналізу Проблеми Освіти, 2013. – випуск № 74, частина І. – С 235-236
12. Рубінська Б.І. Діяльнісні характеристики спілкування студентів: середній рівень аналізу Проблеми Освіти, 2014. – випуск № 76, частина І. – С 228-233
13. Социальная психология / А.В. Петровский, В.В. Абраменкова, М.В. Зеленова и др.; под ред. А.В. Петровского. – М.: Просвещение. – 1987. – С 216-217.
14. ФЭС. Философский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия. – 1989. – С 215.

НІМЕЦЬКИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТІ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ЕФЕКТИВНІСТЬ

Ключові слова: інтернет, дистанційне навчання, інформаційні технології, форма навчання, он-лайн.

Key words: internet, distance education, information technologies, kinds of education, on-line.

За останні роки розвиток інформаційних технологій зробив актуальною проблему модернізації системи освіти. Суть такої модернізації найбільше відбилася в концепції дистанційної освіти (ДО), яка, завдяки такому глобальному явищу як Інтернет, охоплює широкі шари суспільства та стає найважливішим фактором його розвитку.

Електронне навчання активно використовується як у навчальних закладах, так і на підприємствах. Провідні світові аналітичні компанії пророкують йому велике майбутнє і стверджують, що світовий ринок систем дистанційного навчання є джерелом великих можливостей для продавців та інвесторів. У кращих вищих навчальних закладах світу створені центри e-learning, що дозволяють пройти дистанційне навчання з отриманням відповідного диплома; активно розвиваються корпоративні навчальні центри компаній і державних структур, а річний дохід на ринку e-learning в ряді країн обчислюється вже в мільярдах.

У січні 2013 р. в Давосі відбувся круглий стіл, присвячений дистанційній освіті за участі экс-міністра фінансів США і почесного президента Гарвардського університету Ларрі Саммерса, президента Массачусетського технологічного інституту Рафаеля Рейфа, засновника Microsoft Білла Гейтса, співзасновника платіжної системи PayPal Пітера Тіля та інших зацікавлених осіб. Головним висновком зустрічі стала теза: майбутнє – за онлайн-освітою [4].

Настільки великий інтерес до електронного навчання пояснюється досить просто. В останнє десятиліття відбулися значні зміни на ринку праці: зросли вимоги до персоналу, практично в усі сфери діяльності почали широко впроваджуватися ІТ-технології, а сам персонал став більш мобільним. Подібні зміни зумовили необхідність створення умов для безперервної, швидкої, гнучкою, і одночасно високоякісної підготовки кадрів, і оскільки традиційні системи навчання не здатні відповідати таким потребам, потрібен пошук альтернативних систем.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан дистанційної освіти, проблеми її впровадження в вищій школі Німеччини, а також перспективи розвитку цієї організації навчального процесу.

У Старому Світі стрімко розвивається система електронного навчання. У передових країнах більше 90% студентів залучені в навчальний процес за допомогою E-learning. Більше 80% вузів надають послуги з дистанційної освіти.

Перший заклад дистанційного навчання – Берлінський інститут вивчення іноземних мов, було створено викладачами іноземних мов Берлінського університету Ч. Тусеном і Г. Ланченштейдтом у 1856 р. Навчання в ньому відбувалося за перепискою, яке отримало назву «corresponding learning» [3].

Дистанційна освіта в Німеччині має свої особливості. Вона починалася з централізованої планованої дистанційної підготовки фахівців з вищою професійною освітою. Приєднання східних земель дало можливість розширити ринок дистанційної освіти.

Німеччина зацікавлена в активному розвитку дистанційної освіти. В країні дуже затребувана вища освіта, тому для її отримання створені найбільш сприятливі умови. Ніяких проблем з дистанційного навчання в Німеччині для іноземних студентів немає і широкий спектр різних програм дозволяє студентам вибрати правильний напрямок.

Навчатися дистанційно в Німеччині можна у багатьох університетах, які спеціалізуються на очній формі навчання або поєднують обидві форми. Дистанційно навчатися у Німеччині можна за допомогою електронної системи e-learning або заочно [1]. Також є університет заочного навчання Virtuelle Fachhochschule, який працює зі студентами тільки віддалено і дозволяє отримати вищу освіту в галузі гуманітарних, економічних та юридичних наук.

За системою електронної освіти e-learning працюють вищі навчальні заклади у Фрайбурзі, Мангеймі, Карлсруе, Гейдельберзі, Бранденбурзі, Берліні, Хагені і деяких інших містах. Найпопулярнішими серед іноземних студентів є факультети з права, математики, електротехніки, інформаційних та комунікаційних технологій. Для того, щоб записатися на дистанційне навчання, необхідно надіслати університету свій диплом та результати іспиту з німецької мови (TestDaF або DSH), як доказ достатнього володіння німецькою мовою. Деякі університети можуть запропонувати пройти їх тест або співбесіду по – скайпу. Навчатися дистанційно в Німеччині можна, як на бакалаврських так і на магістерських програмах, але при вступі на бакалаврат необхідно принаймні два роки провчитися в рідному університеті. Шкільного сертифікату для вступу буде не достатньо. Якщо вступник не володіє німецькою мовою, можна подати документи в технічний університет Kaiserslautern, в якому більшість онлайн-спеціальностей викладаються англійською мовою [2].

Після прийняття рішення про зарахування, студент отримує навчальні посібники, довідкові матеріали і особистий кабінет на сайті університету, який буде контролювати його успішність. Дистанційна освіта, як правило платна, але суми незначні. Будь-яке дистанційне навчання в тій чи іншій формі, включає в себе візит до університету для складання іспитів або для очного проходження деяких курсів.

Прикладом вищого професійного навчального закладу, що здійснює дистанційну підготовку фахівців, є заочний університет міста Хаген (Північна Рейн-Вестфалія). Університет надає освітні послуги більше 50 000 студентам в рік. Однак диплом про вищу професійну освіту отримують не більше 20% від контингенту учнів в результаті великого відсіву студентів, що не витримують високих освітніх вимог [2].

Єдиний німецький заочний університет був заснований в 1974 р. Він перш за все повинен був служити двом цілям: по-перше, для того, щоб працюючі, які

за певних обставин не можуть вчитися або далі продовжувати навчання в очному університеті, змогли б отримати можливість далі підвищувати свою професійну кваліфікацію[2]. Крім того, було бажання розвантажити традиційні університети, оскільки постійно зростало число студентів. Основне завдання заочного університету – забезпечити можливість одержання вищої освіти дорослим працюючим громадянам.

З самого початку своєї діяльності заочний університет найбільшого значення надавав збереженню традицій німецької вищої школи – прагнення до якісної освіти і свободи в дослідницькій роботі. Умовами вступу на заочне навчання в Хагені є загальна підготовка до навчання у вищій школі, яку можна отримати одночасно з німецьким атестатом зрілості після 13-річного навчання у середній школі або за наявності іншої освіти того ж рівня. Тут слід зазначити, що всі академічні іспити і ступені, дипломи і присвоєння вчених ступенів повністю відповідають аналогічним ступеням в очних університетах. Німецькому роботодавцеві не доводиться сумніватися в рівні кваліфікації випускника Хагенської вищої школи [2].

Для навчання пропонуються більше 1500 різних курсів у формі навчальних матеріалів. Університет надає освітні послуги більше 50 000 студентам в рік. Однак диплом про вищу професійну освіту отримують не більше 20% від контингенту учнів в результаті великого відсіву студентів, що не витримують високих освітніх вимог.

Але набагато важливішими, є успіхи та досвід, накопичені в процесі навчання протягом 20 років. Ці знання зібрані в обох університетських центрах з розвитку і дослідження заочної форми навчання.

Розсилка навчальних матеріалів доповнена сучасними засобами зв'язку. Передача знань з навчального закладу студенту та контроль за його роботою здійснюються за допомогою CD-Rom, віртуальної конференції або за допомогою доступу до університетської бібліотеки в режимі On-line. Заочний університет Хаген виконує таким чином пілотну (дослідну) функцію. Можна припустити, що традиційні університети повинні звернутися до цього досвіду [2].

Звичайно, заочний університет повинен надавати своїм студентам і викладачам можливість особистих контактів для інтенсивних консультацій і діалогу. Для цього створені так звані центри навчання, в яких позаштатні співробітники, що мають високу кваліфікацію у своїй професійній галузі, допомагають студентам. 65 таких центрів вже організовані в Німеччині, Австрії, Швейцарії.

Організація навчальних центрів у країнах, які не є німецькомовними, ні в якому разі не означає, що заочний університет Хаген прагне стати міжнародною організацією. У країнах Центральної та Східної Європи він обмежує свою діяльність передачею знань тільки німецькою мовою. Студенти повинні мати відмінні мовні знання для засвоєння навчального матеріалу, і вони здають університетські іспити тільки німецькою мовою. Політика університету Хагена взагалі спрямована не на залучення великої кількості іноземних студентів, а на створення партнерської кооперації з аналогічними заочними вищими навчальними закладами в усьому світі. Тому розвиваються тісні зв'язки з аналогічними інститутами в Англії (відкриті університети), Франції, Швеції, Канаді, Південній Африці, Австралії, США та інших країнах [2].

Отже, популярність і затребуваність дистанційного навчання на основі інтернет-технологій (e-learning), особливо в системі вищої й професійної освіти,

зростають із кожним роком. Це пов'язано з економією ресурсів і часу, можливістю отримувати освіту без відриву від виробництва, розширенням сфери додаткової, у тому числі післядипломної освіти, коли мотивацію учнів формують не стільки дипломи й сертифікати, скільки конкретні знання й компетенції [4]. Електронне навчання стало гідною альтернативою традиційному і в окремих сферах, насамперед у корпоративній і державній, йому будуть віддавати явну перевагу, оскільки це єдиний спосіб швидкого навчання при мінімальних витратах.

Тому для України є актуальним питання вивчення світового досвіду дистанційного навчання, об'єднання зусиль провідних ВНЗ, створення альтернативи аналогічним зарубіжним проектам. Зволікання з розвитком дистанційної освіти загрожує зниженням конкурентоспроможності української освіти у світовому просторі [4].

Список використаних джерел

1. Борзих А.А., Горбунов О.С. Віртуальні освіти, інформаційні середовища проживання і амбіції e-Learning//Освітні технології і суспільство (Educational Technology & Society). – 2009. – Т. 12. – № 2. – С. 423.
2. Бурла В.В. Дистанційна освіта в Німеччині [Електроний ресурс]// Режи доступу -: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/1763>
3. Буханцева Н.В., Дудіна І.А. Модель e-Learning як інструмент управління електронними ресурсами вузу // Освітні технології і суспільство (Educational Technology & Society). – 2009. – Т. 12. – № 2. – С. 438-444.
4. Карпенко М.М. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті [Електроний ресурс]// – Національний інститут стратегічних досліджень.- Режи доступу-:<http://www.niss.gov.ua/articles/1693/>

Тригуб О.В.

Студентка,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ

Колесник М.Ю.

викладач,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ

РОЗВИТОК СИСТЕМИ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ НА ПРИКЛАДІ НІМЕЧЧИНИ

Ключові слова: реформування освіти, конкурентоспроможність, модернізація, професійна підготовка, фахівці.

Key words: education reformation, competitiveness, modernization, professional training, specialists.

Тенденція інтеграції вимагає від кожної країни учасниці Болонського процесу розвитку сучасного змісту системи неперервної освіти, створення широкої мережі різноманітних навчальних закладів, які є доступними різним соціальним, професійним і віковим групам населення. Від спрямованості й ефективності цієї системи багато в чому залежать перспективи розвитку людства.

За визначенням Комісії Європейських країн у 2006 році (Брюссель), освітою дорослих можна вважати всі форми навчання, до яких залучені дорослі після того, як вони вийшли з освітньо-підготовчої системи.

Мета дослідження – проаналізувати тенденції розвитку освіти дорослих у Німеччині на початку ХХІ ст.

Освіта дорослих (освіта впродовж життя) – це цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості шляхом реалізації освітніх програм та послуг, здійснення освітньо-інформаційної діяльності в межах та поза межами загальної середньої, професійно-технічної, вищої та післядипломної освіти [1].

Система освіти дорослих – це сукупність закладів і установ формальної (загальноосвітні та професійні навчальні заклади) та неформальної освіти дорослих (учнівство на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової спеціальності і задоволення пізнавальних, соціальних потреб), наукових, науково-методичних, методичних установ, науково-виробничих підприємств, інформаційних служб, інших юридичних та фізичних осіб, які мають право на надання освітніх послуг, а також державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування [4].

Метою діяльності системи освіти дорослих є реалізація права особи на освіту впродовж життя, залучення її до професійного та громадського життя шляхом надання необхідного для цього рівня грамотності. Провідними типами освіти дорослих є:

- а) загальна (здобуття загальної грамотності);
- б) професійна (набуття нових професійних компетенцій або їх підвищення);

в) корективна (вивчення державної мови, набуття навичок цивільного спілкування тощо).

До основних *завдань* системи освіти дорослих відносять: задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному і духовному розвитку через отримання неперервної освіти; формування в осіб, які навчаються, громадянської позиції, здатності до праці й життя в умовах сучасної цивілізації, її демократичного розвитку; збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей суспільства; поширення знань серед населення; підвищення його культурного та освітнього рівня [4].

Формами здійснення освіти дорослих є:

- очна (стаціонарна) – з відривом від виробництва на певний термін навчання за освітньою або освітньо-професійною програмою;
- вечірня (змінна) – без відриву від виробництва на термін навчання за освітньою або освітньо-професійною програмою з відвідуванням занять упродовж навчання у вільний від роботи час;
- заочна – без відриву від виробництва на термін навчання за освітньою або освітньо-професійною програмою з відвідуванням занять протягом навчання, під час настановчих та заліково-екзаменаційних сесій;
- екстернатна – передбачає самостійне вивчення навчальних дисциплін освітньої або професійно-освітньої програми, складання підсумкових контрольних заліків у навчальному закладі. Є особливою формою навчання без відриву від виробництва;
- дистанційна передбачає вивчення навчальних дисциплін освітньої або професійно-освітньої програми за допомогою комп'ютерних та телекомунікаційних технологій, складання підсумкових контрольних заліків у навчальному закладі. Належить до особливих форм навчання без відриву від виробництва;
- педагогічний патронаж – навчання осіб з особливими соціальними потребами;
- самоосвіта – неформальна освіта через засвоєння освітніх програм при мінімальній організації освітнього процесу або без керівництва цим процесом з боку педагогічних працівників;
- комбінована – передбачає інтеграцію різних форм або їх окремих елементів [4].

Важливим аспектом реформування вищої школи є розвиток післядипломної освіти, як складової освіти дорослих. Постійне навчання необхідне у сучасному індустріальному суспільстві, оскільки зростають і змінюються вимоги на робочих місцях. Чимало людей змушені протягом життя змінювати велику кількість професій. Підвищення рівня освіти є важливим фактором організації дозвілля. Врешті, воно виконує й політичну функцію. Громадяни можуть брати участь у спільному вирішенні питань, якщо вони орієнтуються в багатьох галузях господарства [1].

Яскравим прикладом країни з високим рівнем розвитку післядипломної освіти є Німеччина. У її навчальних закладах протягом останніх років помітно зростає кількість різних курсів і семінарів: організовано безліч установ і організацій, що видають підвищенням загальноосвітнього і професійного рівня населення. До них належать: народні університети; навчальні центри підприємств або підприємства у співробітництві з навчальними центрами; приватні інститути або інші комерційні навчальні заклади; церква, що приділяє значну увагу формуванню особистості;

вищі навчальні заклади і наукові товариства: палати (промислові, торговельні, сільськогосподарські, палата ремісників), а також спілки підприємців і навчальні заклади підприємств; профспілки; благодійні організації; федеральний і земельний центри політичної освіти, а також фонди політичних партій; школи в межах «другого шляху здобуття освіти»: бібліотеки, музеї, незалежні групи, книгарні та інші установи [1].

Народні університети були створені в кінці XIX століття за скандинавським зразком і дають як практичні, так і теоретичні знання. У ФРН нараховуються майже 1030 народних університетів з великою кількістю філій, їх фундаторами переважно є общини, райони або зареєстровані товариства. Землі виділяють їм грошові дотації. Народні університети – позапартійні, неконфесійні заклади. Більшість з них – це вечірні народні університети, які доповнюють народні університети-інтернати, де пропонуються більш триваліші курси. Лише у 2005 році при народних університетах працювало майже 489 тисяч курсів, які відвідали 6,4 млн. слухачів.

Особливо популярні мовні курси, курси прикладного мистецтва і художнього ремесла. Вже кілька років у таких галузях, як мовознавство, математика, природничі науки і техніка видаються свідоцтва про закінчення курсів.

Професійна освіта і підвищення кваліфікації. У цій галузі відчутне помітне зростання. На підвищення кваліфікації своїх працівників економічні структури щорічно витрачають багато мільйонів євро. Існує 11 міжрегіональних навчальних закладів економіки і 30 інститутів підвищення кваліфікації. Багато великих фірм організують додатково власні курси для своїх працівників, їхні учасники або підвищують свою кваліфікацію, закріплюють професійні навички, або оволодівають новою професією в межах перекваліфікації. Бажання до перекваліфікації постійно зростає, особливо в застосуванні комп'ютерної техніки. Курси перекваліфікації тривають звичайно два роки, причому теорія чергується з практичними заняттями.

Різноманітною є також профспілкова програма щодо підвищення кваліфікації. Народні університети і Об'єднання німецьких профспілок співпрацюють у Товаристві «Праця життя». Тут робітники і службовці можуть відвідувати курси економічної і соціальної політики, статусу підприємств, страхового і трудового права тощо. Члени рад підприємств і рад персоналу мають можливість навчатися у спеціальних академіях.

У сфері підвищення рівня освіти активними є і церкви. У своїх 15 академіях євангелістська церква організовує конференції з актуальних питань. Особливу увагу в своїй роботі католицька церква приділяє питанням сім'ї і шлюбу, темам теології та культури. Політичні партії та фонди, близькі до них, також вважають одним із своїх завдань підвищення рівня освіти. Свій внесок у підвищення рівня освіти роблять також приватні заочні інститути. Вони пропонують більше 1000 курсів.

Меморандум з неперервної освіти Європейського Союзу, який відбувся в Лісабоні став значною подією у визначенні політики і практики Європейського Союзу.

Його висновки підтверджують, що Європа вже ввійшла в «епоху знань» зі всіма відповідними наслідками – економічними й соціальними. Відповідно швидко змінюються звичні моделі *освіти*, роботи і самого життя. Висновки Лісабонського саміту підтверджують, що успішний перехід до економіки і суспільства, заснований на знаннях, повинен супроводжуватися процесом неперервної освіти – навчання довшиною в життя.

Отже, на даному етапі історичного розвитку важливо переосмислити історико-педагогічний досвід **освіти** дорослих, напрацьований у нашій країні та в інших країнах світу для формування державної політики зайнятості населення, розробки нової стратегії розвитку освіти дорослих як соціального інституту, його правової основи, соціальних, економічних і фінансових механізмів розвитку дорослих, визначення ролі та функцій регіонів і місцевих організацій, органів освіти, центрів служби зайнятості і соціального захисту населення.

Література:

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – [3-е вид.]. – К.: 2013. – 360 с.
2. Вульфсон Б.Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон. – М.: Изд-во УРАО, 1999. – 208 с.
3. Вульфсон Б.Л. Сравнительная педагогика / Б.Л. Вульфсон, З. А. Малькова. – М.: Изд-во «Ин-т практ. психологии»; Воронеж: НПО «МОДЭК», 1996. – 256 с.
4. Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О.М. Галус, Л.М. Шапошнікова. – К.: Вища шк., 2006. – 215 с.

